

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TERMINOLOGIE NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU Z OBLASTI
VLASTNICKÉHO PRÁVA A ANALÝZA EKVIVALENTNÍHO
VYJÁDŘENÍ VE FRANCOUZŠTINĚ

Vedoucí práce: JUDr., Mgr. Ivo Petřů, Ph.D.

Autor práce: Karolína Nemčoková

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, květen 2014

Karolína Nemčoková

Poděkování

Na tomto místě bych nejprve ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce panu JUDr., Mgr. Ivovi Petru, Ph.D., za mnoho cenných rad, připomínek a především za ochotu a podporu, se kterou vedl tuto práci.

Slova díky také patří mým rodičům, kteří se po celou dobu jejího zpracování vyznačovali bezmeznou trpělivostí.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na představení nové české terminologie dle Nového občanského zákoníku z oblasti vlastnického práva. Jejím hlavním cílem je rozbor vybrané terminologie z dané oblasti a hledání možných právních ekvivalentů ve francouzštině. Sekundárním cílem je popsat základy vlastnického práva v České republice a ve Francii. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou.

Teoretickou část tvoří dvě kapitoly. První kapitola, která byla zpracována s pomocí odborných zdrojů, se zabývá právním jazykem. Popisuje jeho vlastnosti a věnuje velkou pozornost lexikální a syntaktické rovině českého i francouzského právního jazyka. Druhá kapitola teoretické části je zaměřena na představení tradičních překladatelských postupů, které jsou uplatňovány při překladu právních textů, a problémů s nimi spojenými.

Praktická část představuje ve své první kapitole Nový občanský zákoník a soustředí se zejména na změny v oblasti vlastnického práva. Druhou kapitolu tvoří analýza vybraných termínů z oblasti vlastnického práva a hledání jejich ekvivalentů ve francouzském právním jazyce. Problematiku dokresluje česko-francouzský glosář a *resumé* ve francouzském jazyce.

Abstract

This bachelor thesis is focused on the introduction of the new Czech terminology of the new Civil Code regarding to the property rights. The main aim of this work is to analyse the selected terminology in the field of the law of property and search for possible legal equivalents in French. The secondary aim is to describe the basics of property rights in the Czech Republic and in France. The work is divided in a theoretical and a practical part.

The theoretical part consists of two chapters. The first one, which was prepared with the expert sources, deals with legal language. It describes its attributes and pays great attention to lexical and syntactic characteristics of Czech and French legal language. The second chapter of the theoretical part focuses on traditional translation methods which are used in the translation of legal texts and on the problems associated with them.

The practical part presents, in its first chapter, the new Civil Code and focuses especially on changes in property rights. The last chapter contains an analysis of relevant terms from the area of property rights and search for their equivalents in French legal language. Supplementary to this part is a Czech-French glossary and *résumé* in French.

ÚVOD	8
1. PRÁVNÍ JAZYK	10
1.2.1 Právní termíny.....	16
1.2.2 Slovní spojení.....	16
1.2.3 Jazykové šablony.....	17
1.3 Syntaktická rovina právního jazyka.....	18
2. PŘEKLADATELSKÉ POSTUPY	20
2.1 Transpozice.....	21
2.2 Modulace	22
2.3 Kalkování	23
2.4 Výpůjčka	24
2.5 Etoffement – Dépouillement	24
2. 6 Problémy spojené s překladem	25
3. NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK	27
3. 1 Změny v oblasti vlastnického práva.....	29
4. ANALÝZA VYBRANÉ TERMINOLOGIE Z OBLASTI VLASTNICKÉHO PRÁVA DLE NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU	32
4.1 Povaha vlastnického práva a jeho rozsah	32
4.1.1 Rozhrada	33
4.1.2 Nezbytná cesta.....	34
4.1.3 Vyvlastnění	36
4.2 Nabytí vlastnického práva	37
4.2.1 Přivlastnění.....	38
4.2.2 Nález	39
4.2.3 Nález skryté věci	41
4.2.4 Přirozený přírůstek	43
4.2.5 Naplavenina.....	45
4.2.6 Vydržení.....	46
4.2.7 Přestavek	48
4.3 Glosář	51
ZÁVĚR	52

RESUMÉ.....	55
SEZNAM ODBORNÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ	57
PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	57
MONOGRAFIE.....	57
SLOVNÍKY	58
INTERNETOVÉ ZDROJE	59
PŘÍLOHY:	60

ÚVOD

Předmětem předkládané bakalářské práce s tématem „*Terminologie nového občanského zákoníku z oblasti vlastnického práva a analýza ekvivalentního vyjádření ve francouzštině*“ je problematika interpretace právních textů a termínů. Primárním cílem této práce je studium odborné terminologie z dané oblasti a hledání ekvivalentního vyjádření ve francouzštině, které vyžaduje nejen kompetenci jazykovou, ale především i kompetenci odbornou z oblasti práva.

Toto téma považuji za velice aktuální, jelikož Nový občanský zákoník, který se vrací k tradičnímu českému vyjadřování, s sebou přináší mnoho změn mimo jiné i v oblasti terminologické.

Problematika překladu právních textů a samotného právního jazyka začala odborníky zajímat poměrně nedávno. Otázka právních překladů nabyla na důležitosti zejména se vstupem České republiky do Evropské Unie a v českém prostředí se této problematice věnuje mnoho autorů, ať už z řad jazykovědců či překladatelů. Mezi nejznámější české odborníky patří bezpochyby Viktor Knapp, zabývající se právní interpretací, komunikací a zejména pak problematikou právní terminologie. Dále Michal Tomášek, který věnuje pozornost samotnému překladu právních textů a problémům s nimi spojenými již od osmdesátých let dvacátého století, a v neposlední řadě i Jan Kořenský, autor několika právně-informativních knih, pojednávajících o právním jazyce a interpretaci. K předním francouzským autorům, zabývajících se právním jazykem a specifickou právní terminologií, patří Gérard Cornu, Pierre Lerat a v neposlední řadě také Jean-Louis Souriou.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, které jsou tvořeny čtyřmi stěžejními kapitolami. Teoretickou část bakalářské práce představují dvě kapitoly obsahující několik podkapitol. V první kapitole pojmenované *Právní jazyk* se soustředím na samotný právní jazyk, a to hned v několika rovinách. Ze všeho nejdříve se zde zabývám jeho vymezením, funkcí a dělením. Zvláštní pozornost pak věnuji požadavkům, které musí splňovat, přičemž některé z nich jsou podrobně rozepsány a doplněny příklady z českého jazyka. Lexikální rovinu českého i francouzského právního jazyka jsem nastínila v samostatné podkapitole, stejně tak jako rovinu syntaktickou.

V druhé kapitole teoretické části s názvem *Překladatelské postupy* se zaměřuji na překlad právních textů a na samotné překladatelské postupy. Jednotlivé tradiční postupy překladu psaných textů jako je transpozice, modulace, kalkování, výpůjčka atd. jsou podrobně rozebrány ve vlastních podkapitolách a pro větší názornost doplněny o příklady z českého i francouzského jazyka. Problémy, kterým překladatel musí čelit při překladu právních textů, jsou tématem poslední podkapitoly teoretické části.

V této části bakalářské práce převládá deskriptivní metoda, přičemž zdrojem informací a inspirace byly prameny právní i teoretické od českých a francouzských autorů. Jedná se zejména o Tomáškův *Překlad v právní praxi*, *Teorie práva* od Viktora Knappa a *Linguistique juridique* od Gérarda Cornu.

Jelikož je praktická část bakalářské práce zaměřena na představení nové české terminologie z oblasti vlastnického práva dle Nového občanského zákoníku a následné vyhledávání a rozbor ekvivalentního vyjádření ve francouzštině, ze všeho nejdříve nabízí ve své třetí kapitole základní informace o Novém občanském zákoníku, který vešel v účinnost v lednu tohoto roku. V této kapitole poukazuji na změny terminologické, které s sebou tento nový kodex přinesl, a podrobně se zabývám jeho vnitřním členěním. Obsahovým změnám v oblasti vlastnického práva je věnována samostatná podkapitola.

Další kapitolu tvoří analýza vybrané terminologie z oblasti vlastnického práva dle Nového občanského zákoníku. Hlavním cílem praktické části je hledání ekvivalentního vyjádření českých termínů ve francouzštině za pomoci překladatelských postupů a cizojazyčných slovníků. Předpokládám, že některé z českých termínů nebudou mít své ekvivalenty ve francouzském právním jazyce a že slovníkový ekvivalent nebude vždy odpovídat právnímu ekvivalentu. Primárním zdrojem informací je Nový občanský zákoník, občanský zákoník z roku 1964, francouzský občanský zákoník a odborné i obecné cizojazyčné slovníky, které jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Práci dokresluje česko-francouzský glosář, který vznikl na základě již zmíněných vlastních analýz jednotlivých termínů, a resumé ve francouzském jazyce.

1. PRÁVNÍ JAZYK

Právní jazyk, který se řadí do administrativně-právního stylu, leží na pomezí dvou disciplín – práva a lingvistiky. Jelikož jde o jazyk, který je používán při sepisování právních textů, vyznačuje se určitým omezením volnosti vyjadřování a používáním ustálených vyjadřovacích prostředků. Cílem této části je vymezit právní jazyk, poukázat na velmi přísné požadavky, které musí splňovat, a vyzdvihnout jeho specifika v lexikální a syntaktické rovině českého i francouzského právního jazyka. Zvláštní pozornost je věnována překladu právních textů a zejména osvědčeným překladatelským postupům, které jsou uplatňovány při překladu právních textů. Pro větší názornost je tato část doplněna o řadu příkladů z českého i francouzského jazyka, dokreslujících tak danou problematiku.

1.1 Vymezení právního jazyka

Právní jazyk utváří zvláštní subsystém, který je součástí každého spisovného jazyka. Tento jazyk má svá specifika, jimiž se odlišuje od jazyka běžného.

Na definici právního jazyka, jak píše Tomášek, je možné pohlížet z více hledisek. „*Právní jazyk je z funkčního hlediska prostředkem komunikace v rámci práva jako normativního systému. Ze systémového hlediska je právní jazyk znakový systém, kde za jednotlivé znaky pokládáme jednotlivá slova, slovní spojení nebo celé věty. Z obsahového hlediska je právní jazyk znakový systém, kde za jednotlivé znaky pokládáme jednotlivá slova (právní termíny), slovní spojení (ustálené obraty – jazykové šablony) nebo celé věty*“.¹

Tento vysoce účelový jazyk, s jehož pomocí jsou přenášeny a interpretovány právní texty, je vyjádřen preskriptivními a deskriptivními větami. Preskriptivní věty popisují právní normy tj. pravidla chování, nejčastěji s pomocí vět obsahujících příkazy, zákazy a dovolení, jimiž se jejich adresáti mají řídit. Skutková podstata právních norem je vyjádřena prostřednictvím vět deskriptivních. V právním jazyce často nalezneme věty složené, konkrétně věty podmínkové, v nichž přední /podmiňující/ část věty je deskriptivní, a zadní /podmíněná/ část je preskriptivní.

¹ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 25

Právní jazyk může mít podle Knappa hned několik variant. Mezi tyto varianty patří jazyk právních předpisů, jazyk soudního rozhodování a jazyk právního zastupování.²

V českém i ve francouzském jazyce je třeba odlišit právní jazyk od jazyka právníckého. Právnícký jazyk vychází ze slova právník, jedná se tudíž o „*profesní mluvu*“ právníků, kterou si mezi sebou sami vytvořili. Jelikož se tyto dva styly vzájemně ovlivňují, není možné je od sebe přesně oddělit.³

V souvislosti s právním jazykem hovoříme o právním stylu, který je založen na výběru jazykových prostředků a jejich uspořádání. Pro právní styl, stejně tak jako pro všechny ostatní funkční styly, je charakteristický všeobecný gramatický základ, představující spisovnou slovní zásobu, a gramatický systém v kombinaci s odborným názvoslovím.

Jelikož jde o jazyk odborný, v němž jsou vyjádřeny prameny práva, musí splňovat velmi přísné požadavky, které na něj jsou kladeny. Mezi nejdůležitější podle Tomáška patří:

- „*významová přesnost,*
- *jednoznačnost,*
- *stručnost,*
- *srozumitelnost,*
- *ustálenost,*
- *ústrojnost,*
- *úkonnost,*
- *neexpresivnost*“.⁴

Mnoho pojmů používaných v právních textech má v obecné slovní zásobě neurčitý význam. Naproti tomu právní jazyk vyžaduje zcela přesný význam bez sebemenšího emociálního zabarvení. Jako příklad lze uvést slovo „*otec*“, které je v obecném základu chápáno zpravidla z biologického hlediska. V právu je naproti tomu tento pojem striktně vymezen a nevylučuje, že otcem dítěte může podle práva být i muž, který dítě nezplodil např. adoptivní otec.

² KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1995, str. 120

³ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 24

⁴ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 28

Aby byl právní jazyk jednoznačný, dochází k omezení použití slov souznačných. Existuje-li pro označení jedné právní skutečnosti hned několik slov, právní jazyk vybírá jeden termín a vylučuje ze sebe ostatní. Příkladem jsou slova „*plnoletost*“ a „*zletilost*“, kdy se výrazem právního jazyka stalo druhé jmenované. Tím se čeština liší od francouzštiny, kde dochází k hromadění synonym.

Další z požadavků, jmenovitě požadavek srozumitelnosti práva resp. právního předpisu, se týká jazykové komunikace mezi tvůrcem právní normy a jejím adresátem. Právní normy nejsou předmětem každodenní četby. Jsou čteny pouze tehdy, kdy se lidé (*neprávníci*) potřebují seznámit s jejich obsahem. Je proto důležité, aby byly nejenom každému přístupné, ale hlavně srozumitelné. Jde tedy o formální a obsahovou sdělnost.⁵

⁵ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1995, str. 118

1. 2 Lexikální rovina právního jazyka

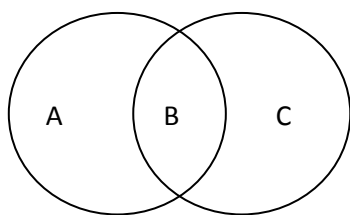
Tato podkapitola je věnována lexikální stránce právního jazyka, přičemž její velká část je zaměřena na jeho specifický slovník a používanou terminologii, která je podle výskytu jednotlivých slov rozdělena do několika skupin. Zvláštní pozornost věnuje francouzské právní terminologii a zejména jejím specifikům, které jsou demonstrovány na příkladech. Hlavní součásti slovní zásoby právního jazyka jsou v závěru podkapitoly podrobně rozebrány.

Právní jazyk je jazyk přirozený a spisovný, který jakožto zvláštní subsystém obsahuje obecnou slovní zásobu spisovného jazyka. Slovní zásoba právního jazyka zahrnuje všechny druhy slov s výjimkou citoslovcí. Frekvence jednotlivých slovních druhů se však v obecném jazyce výrazně odlišuje. Bohatý slovník a specifická terminologie právního jazyka představují jeho největší odlišnosti. Jak v českém, tak i ve francouzském prostředí existuje nespočet autorů, kteří se zabývají otázkou slovní zásoby právního jazyka a zejména jejím dělením. Níže zmínění autoři dospěli nezávisle na sobě k podobným závěrům ohledně výrazů, které tvoří slovní zásobu právního jazyka.

Knapp rozděluje slovní zásobu právního jazyka do tří skupin. V prvním případě se jedná se o výrazy obecné slovní zásoby, mající stejný význam v jazyce právním např. dům, obec, závět. Další skupinu tvoří výrazy obecné slovní zásoby, nesoucí význam zcela odlišný např. započtení, narovnání. V právním jazyce nalezneme avšak i výrazy, které jsou specifické pouze pro právo a nejsou tudíž součástí obecné slovní zásoby např. mandatář, asignatář. Naopak některé výrazy, které jsou součástí obecné slovní zásoby, se v právních textech nevyskytují. Příkladem takových slov je např. odvaha, přítel, světlo.⁶

Tomášek, stejně tak jako Knapp, rozdělil slovní zásobu právního jazyka do tří základních skupin, které graficky znázornil s pomocí matematického symbolu Eulerových kruhů.

⁶ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1995, str. 122

Obrázek č. 1 Eulerovy kruhy – slovní zásoba právního jazyka

Tyto kruhy zobrazují dvě množiny významových slov, kde **(A+B)** označuje výrazy obecné slovní zásoby a **(B+C)** pak výrazy jazyka právního. Množina **A** představuje výrazy, vyskytující se pouze v obecném základu, které v právním jazyce nenalezneme např. „*slunce*“, „*smutek*“. Množina **B** je tvořena výrazy, které se vyskytují jak v obecné slovní zásobě, tak v právním jazyce. Tyto výrazy však mohou nést zcela odlišný význam. Množinu **B** je možné dále rozdělit do dvou podmnožin, přičemž **B1** znázorňuje výrazy obecné slovní zásoby, mající právní význam např. „*soud*“, „*dohoda*“ a **B2** prvky používané v právních textech, které však nemají zvláštní právní význam, např. „*noc*“, „*muž*“.⁷

Tomáškovy vyobrazení je téměř totožné s Knappovým rozdělením výrazů, které jsou součástí právního jazyka. Pro účely této bakalářské práce jsou nejdůležitější výrazy vyskytující se v množině **C** tj. výrazy, které se nachází v legislativních textech a mají právní význam.

Francouzský autor Cornu, který se podrobně věnuje problematice právního jazyka, rozděluje jeho slovní zásobu do dvou kategorií. První kategorii představují slova, které se nachází pouze v právním jazyce, tzv. *l'appartenance juridique exclusive*. Do této kategorie patří například výrazy: *greffier*, *inquisiteur*, *illicite*, *créancier* atd. Slova, která se vyskytují jak v obecné slovní zásobě, tak v právním jazyce, tvoří kategorii druhou, tzv. *la double appartenance*.⁸ Jeho kategorizace se od Tomáškovy či Knappova liší pouze tím, že nezahrnuje slova objevující se výlučně v obecné slovní zásobě.

⁷ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 48

⁸ CORNU, Gérard. *Linguistique juridique*. Paris: Nakladatelství Monchrestien, 2005, str. 62

Francouzský právní jazyk má rovněž své specifika v oblasti lexikální. Jedná se o jazyk ustálený a tradiční, který na rozdíl od jazyka českého nebyl postižen několikaletým panováním socialistického práva, a proto je pro francouzskou právní terminologii charakteristické užívání archaismů.⁹ Jedná se například o výraz „*huis*“, užívaný v běžném jazyce 14. století, který dodnes přetrvává ve spojení „*huis-clos*“ (s vyloučením veřejnosti). Některé z textů občanského a obchodního zákoníku pocházejí z 18. století. Z tohoto důvodu obsahují pojmy, které jsou pro současný jazyk neobvyklé. Pro představu, první dva články francouzského obchodního zákoníku nebyly od roku 1807 změněny a dodnes obsahují například pojem „*prêt à la grosse*“¹⁰, který se v jazyce 21. století prakticky neobjevuje a pro laika může být až nesrozumitelný. Naproti tomu, užívání anglicismů je v legislativních textech téměř minimální. Dalším typickým znakem pro francouzštinu je velmi častý výskyt zpodstatněných participií přítomných, označujících aktivního činitele děje (*gérant* = správce či jednatel) i minulých (*détenu* = vězen), popisujících pasivní stranu právního vztahu nebo jeho výsledek.

Existuje hned několik možností, jak nahlížet na slovní zásobu právního jazyka. Tomášek dělí jednotlivé pojmy z hlediska jejich délky a ustálenosti na nejkratší, přesně definované právní termíny (*zákon*), delší slovní spojení (*vynést rozsudek*) a polovětné až větné jazykové šablony (*zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení*), které jsou následně podrobně rozvedeny.

⁹ PETRŮ, Ivo. *Několik poznámek k překladu francouzského právního textu*. In VALCEROVÁ, Anna. *Vztahy a súvislosti v odbornom preklade*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešově, Filozofická fakulta, 2007, str. 91.

¹⁰ MASŁOWSKI, Solange. *Evropská terminologie v oblasti ekonomie a práva*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2011, str. 100

1.2.1 Právní termíny

Právní termíny slouží k pojmenování právních skutečností, jejichž význam může být přesně definován. Jedná se o pojmenování jednoslovné a víceslovné, přejaté z obecné slovní zásoby, které jsou těsně spjaty s odborným pojmem. Právní termíny mohou být tvořeny jednak kompozicí, čili skládáním slov (např. „*zákonodárce*“), derivací, čili odvozováním slov (např. „*právník*“) nebo konverzí, tzv. nepravou derivací (např. „*uvězněný*“), které pro účely této práce však není nutné podrobně rozvádět.¹¹

Základní požadavky, které jsou kladené na právní termíny, jsou totožné s požadavky kladenými na právní jazyk. Vyžadována je tudíž významová přesnost, jednoznačnost, stručnost, srozumitelnost, ustálenost, ústrojnost, úkonnost a „neexpresivnost“.

Definice každého termínu může být podle Tomáška dvojího druhu. První z těchto definic, pojatá v užším smyslu, je „*definicí významu jednotlivých termínů, která má z hlediska teorie komunikace funkci metalingvistickou a jako součást právních termínů projevů druhého sémantického stupně vysvětluje význam kódu*“.¹² Tato definice hraje důležitou roli pro vnitrojazykový překlad. Definice v širším smyslu, která je pro účely bakalářské práce důležitější, je „*definicí termínů v jejich lingvistických a logických souvislostech*“.¹³ Hlavním cílem druhé jmenované je odlišit termín od tzv. „*netermínu*“.

1.2.2 Slovní spojení

Mezi slovní spojení se řadí víceslovné výrazy neterminologické povahy, které popisují právní skutečnosti. Slovní spojení nelze popsat definičními znaky a vyznačuje se pevnou stavbou. Nejčastěji jde o pevnou vazbu slovesa k určitému podstatnému jménu (například „*vynést rozsudek*“), pro kterou platí stejné požadavky jako pro právní termíny. Od termínů se liší tím, že právní skutečnost pouze popisují.

¹¹ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 114-115

¹² TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 50

¹³ tamtéž

1.2.3 Jazykové šablony

Jazykové šablony představují neterminologické víceslovné, polovětné nebo větné konstrukce, které jsou nezbytnou součástí právních projevů. Jedná se o kombinaci odborných termínů s jednotkami obecného základu, které se v různých kontextech opakují a lze je vyčlenit jako samostatné jednotky. Tyto jednotky se vyznačují srozumitelností, ustáleností, ústrojností, úkonností a v některých jazycích i expresivností. Na rozdíl od právních termínů jde o volnější složení několika slov, které neoznačují pouze jeden pojem. Jejich význam je dán významem jednotlivých slov.

Tomášek dělí jazykové skupiny podle dvou hledisek. Dle *strukturálního hlediska* dělí jazykové šablony na:

- lexikální – spojení slov, která jsou součástí vět
- větné – věty, jejichž sloveso se nachází v aktivním nebo pasivním tvaru
- konstrukční – zvláštní větné útvary, obsahující pevné jádro šablony

Jazykové šablony z *funkčního hlediska* dělí dle jejich poziční funkce na:

- uvozovací, nacházející se v čele určitého projevu, popisující nové části
- závěrečné, uzavírající konkrétní právní projev
- vnitřní, zaručující návaznost předchozích projevů.¹⁴

¹⁴ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 54

1.3 Syntaktická rovina právního jazyka

Následující podkapitola se podrobně zabývá syntaktickou stránkou právního jazyka. Jejím hlavním cílem je vyzdvihnout syntaktická specifika v českém i francouzském právním jazyce, která jsou následně demonstrována na příkladech z obou jazyků.

Právní styl klade v syntaktické rovině důraz na explicitní a jednoznačný způsob vyjádření. To je jeden důvodů, proč se v právních textech ustálily určité pojmy, jazykové šablony i fráze, které umožňují rychlou a jednotnou tvorbu textu. Převládající preskriptivní charakter právního jazyka má za důsledek časté užívání podmínkových vět, které jsou vyjádřeny kondicionální formou. Poněvadž jde o texty bez jakéhokoliv emociálního zabarvení, nenalezneme zde první či druhou osobu jednotného nebo množného čísla. Pro právní styl jsou také typické jednoduché věty s vyšší frekvencí jmenných a pasivních konstrukcí. K explicitnímu vyjádření slouží jednoznačné předložky a spojky, zejména víceslovné předložkové a spojovací výrazy. V českém jazyce se často setkáváme i se sekundárními předložkami a s předložkovými výrazy jako např. zásluhou, následkem, vlivem, v důsledku, na základě.¹⁵

I francouzský právní jazyk má svá specifika v rovině syntaktické. Typickým znakem legislativních textů je užívání oznamovacího způsobu v přítomném čase, např. „*Le Premier ministre assure l'exécution des lois*“, v doslovném překladu jako „*Předseda vlády zajišťuje výkon zákonů*“. Přítomný čas zde plní funkci rozkazu. Sloveso je vždy ve třetí osobě jednotného nebo množného čísla. Mezi další charakteristické znaky legislativních textů se řadí užívání trpného rodu, který právním textům dodává neutrální tón. Časté je také používání zájmen nebo determinantů záporných či neurčitých, např. „*Aucun membre du conseil de surveillance ne peut faire partie du directoire*“, přeloženo jako „*Žádný z členů dozorcí rady nesmí být členem představenstva*“. V právních textech se běžně objevují neosobní slovesné tvary jako *il est tenu, il incombe, il est interdit, il appartient...*, které vyjadřují mimo jiné i pravomoc zákonodárce, například „*Il appartient au juge de juger*“. (Soudci náleží soudit.)

¹⁵ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, str. 234

Jelikož je ve francouzštině slovosled poměrně volný, často dochází k jeho změně. Syntaktická inverze, která staví sloveso na začátek věty, umožňuje zdůraznit zákaz nebo povinnost. Tak je tomu například ve větě: „*Sont considérées comme nulles et non avenues toutes conventions contraires aux dispositions du present chapitre.*“¹⁶ („Všechny smlouvy, které jsou v rozporu s ustanovením této kapitoly, jsou považovány za neplatné od počátku.“). Užívání odkazů na předcházející či následující subjekty nebo situace představuje další typický znak francouzských právních textů. Jedná se o adjektiva typu „*ledit = takřečený*“ a jejich obdob, které jsou hojně používány a adresátovi připomínají podstatné informace, které již byly zmíněny. Příkladem zvláštní stylistické záležitosti je bezesporu i nepoužívání záporné částice „*pas*“ v negativních vyjádřeních po slovesech „*pouvoir (moci), savoir (vědět) nebo celer (přestat)*“.¹⁷

¹⁶ MASLOWSKI, Solange. *Evropská terminologie v oblasti ekonomie a práva*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2011, str. 104

¹⁷ PETRŮ, Ivo. *Několik poznámek k překladu francouzského právního textu*. In VALCEROVÁ, Anna. *Vztahy a súvislosti v odbornom preklade*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta, 2007, str. 91.

2. PŘEKLADATELSKÉ POSTUPY

Následující kapitola pojmenovaná *Překladatelské postupy* pojednává o překladu právních textů. Zaměřuje se na různé variace překladu a požadavky, které by měl překladatel dodržovat. Zvláštní pozornost pak věnuje tradičním překladatelským postupům psaného projevu, mezi které patří transpozice, modulace, kalkování, výpůjčka a v neposlední řadě *étoffement* a *dépouillement*, které jsou jednotlivě rozebrány ve vlastních podkapitolách. Všechny překladatelské postupy jsou názorně demonstrovány na příkladech překladu z češtiny do francouzštiny nebo naopak. Poslední podkapitola je věnována několika problémům, které jsou spojené s překladem právních textů.

Překladatelská stránka právní praxe neustále nabývá na významu a je hned několik možností, jak využít překladatelské poznatky v právní praxi. Ať už při překladu cizích právních norem, cizí právní literatury nebo při soudním spisovém překladu. Při překladu právních textů rozeznává překladatel v praxi dva druhy překladů, a to *intrasémiotický* (vnitrojazykový) a *intersémiotický* (mezijazykový) překlad¹⁸, které jsou nezbytné pro jejich správné pochopení a následně pro správnou interpretaci.

Intrasémiotickým překladem se rozumí překlad uvnitř jediného národního jazyka, čili překlad mezi jeho dvěma sémantickými stupni. Jedná se tedy o převod z odborného jazyka do jazyka běžného, přičemž překladatel musí disponovat, jak už bylo zmíněno v úvodu této práce, sekundární odbornou kompetencí v oblasti práva. Intrasémiotický překlad může být podle Tomáška uskutečněn různými metodami, mezi které se řadí sémantická, logická, systémová, historická a geografická metoda¹⁹, které však pro potřeby této práce není nutné podrobně rozvádět. Tento proces, který spojuje právní projevy s jejich skutečným významem, napomáhá překladateli ke správnému pochopení významů odborných termínů, aniž by došlo k významovým posunům při překladu do cílového právního jazyka v rámci intersémiotického překladu.

K intersémiotickému překladu neboli překladu mezi dvěma právními jazyky může dojít až po správném pochopení odborné stránky textu. Jedním z jeho předpokladů je jazyková připravenost překladatele, jelikož se v této fázi překladu setkává s nejrůznějšími jazykovými odlišnostmi a různými stupni abstraktnosti a konkrétnosti vyjadřování ve výchozím i cílovém právním jazyce.

¹⁸ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 39

¹⁹ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 57

Zásady teorie odborného překladu, které vycházejí z porovnání originálu a překladu a vztahují se i na překlad právního jazyka, shrnul Tomášek do tří základních požadavků. Překladatel by měl v první řadě hledat odpovídající řešení na úrovni cílového jazyka namísto jeho překládání. Tento požadavek poukazuje na nutnost porovnání řešení jak ve výchozím, tak v cílovém jazyce pomocí výše zmíněného intrasémiotického překladu. Dále by měl nový termín vytvořit pouze tam, kde není odpovídající ekvivalent, přičemž tento termín musí odpovídat vnitřním zákonitostem cílového jazyka. Nakonec by překladatel měl při překládání slovních spojení a víceslovních termínů dbát zejména na jejich lexikálně-sémantické odlišnosti.²⁰

Poněvadž francouzština a čeština pocházejí z různých jazykových skupin a jsou tudíž typologicky odlišné, můžeme pouze ve značně omezené míře užít doslovného překladu, v němž si přesně odpovídají lexikální jednotky a slovní druhy:

Quelqu'un arrive. C'est le témoin. Někdo přichází. Je to svědek.

Neexistuje-li přímý ekvivalent pro vyjádření stejného sdělení v cílovém právním jazyce, pak je překladatel v rámci intersémiotického překladu nucen použít jiného překladatelského postupu nebo kombinaci několika postupů, jejichž znalost je pro korektní překlad legislativních textů nezbytná. Následující podkapitoly nabízejí podrobný rozbor několika tradičních překladatelských postupů jako je transpozice, modulace, kalkování, výpůjčka, *étoffement* a *dépouillement*.

2.1 Transpozice

Tento překladatelský postup spočívá v co největším zachování významové stránky právního projevu za cenu změn jeho stránky výrazové. V případě překladu právních textů se aplikují dva základní druhy transpozice. Jedná se o slovnědruhovou a větně-členskou transpozici.

Podstatou první uvedené transpozice je vyjádření téhož sémantického obsahu v cílovém textu jiným slovním druhem než v originálu. Tento typ transpozice je běžnější při překladu víceslovných termínů, které jsou součástí právního jazyka. Slovnědruhovou transpozici Tomášek dělí na zředňující, kdy dochází k rozšiřování počtu

²⁰ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 97

slov, a zhušťující, kdy dochází k opačnému procesu, tedy zmenšování počtu slov. Příkladem transpozice zředňující je francouzský pojem „*témoins auriculaires*“, který musí být do češtiny nutně překládán jako „*svědek na vlastní uši*“.²¹

Větné členy mění svou funkci při větně-členské transpozici. Sloveso tak může změnit pasivní rod na aktivní nebo naopak a to, co je v jednom jazyce vyjádřeno vedlejší větou, může být vyjádřeno pouze větným členem. Tato transpozice se nejčastěji užívá při překladu neterminologické části právních textů. Příkladem této transpozice v přísudkové části je věta „*Promlčení neběží*“, které lze do francouzštiny přeložit jako „*La prescription est en suspens*“.²²

Jelikož má francouzština poměrně větší frekvenci substantiva, které se při překladu do češtiny často vyjádří slovesem a naopak čeština má větší frekvenci adverbia, přeložené do francouzštiny jinými slovními druhy, Tionová²³ rozlišuje další dva typy transpozic. Jedná se o transpozici francouzského substantiva do češtiny a transpozici českého adverbia, které jsou nezbytné nejenom pro překlad právních textů.

2.2 Modulace

Dalším překladatelským postupem na cestě k správnému překladu je modulace. „*Překladatelský postup modulace spočívá v převodu sémantické stránky právního projevu ve výchozím jazyce do odpovídající sémantické stránky v jazyce cílovém za použití přiměřených výrazových prostředků*“.²⁴

Jedná se tedy o obměnu ve výpovědi, způsobenou změnou hlediska, zorného úhlu. Dva různé jazyky mohou stejnou skutečnost ztvárnit zcela odlišně. Modulace je tudíž nutná tam, kde by ekvivalent byl sice gramaticky správný, ale odporoval by duchu cílového jazyka. Tento postup se běžně používá pro překlad jednotlivých právních termínů, zejména pak slovních spojení, jazykových šablon i celých vět. Tomášek ve své knize uvádí zajímavý příklad modulace z právního překladu.

²¹ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 110

²² TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 111

²³ TIONOVÁ, Alena a kolektiv. *Francouzština pro pokročilé*, Praha: Nakladatelství LEDA, 2006, str. 411-418

²⁴ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 116

Jedná se o různý úhel pohledu na běžně používaný český výraz „užší spolupráce“, který se ve francouzštině objevuje jako „*coopération renforcée*“ odpovídající spíše českému ekvivalentu „*zesílená spolupráce*“. ²⁵

Tionová modulaci dělí na lexikální, kdy se odlišný přístup k realitě vztahuje k jednotlivým slovům, a syntaktickou, týkající se větné struktury. Dále přidává modulaci na základě synekdochy a modulaci antonymickou.

2.3 Kalkování

Kalkování je obecně spojeno s překladem terminologickým. Tomášek o kalkování doslova píše, že „*spočívá v přesném překladu vnitřní struktury právního projevu z výchozího jazyka do cílového jazyka.*“²⁶ Používá se zejména pro právní termíny, které v cílovém právním jazyce neexistují. Kalkování je proto často považováno za slovotvorný prostředek, díky němuž je právní terminologie cílového jazyka obohacována. Zajímavým příkladem tohoto postupu je samotný výraz kalk, který byl přejat z francouzského „*calque*“, v českém jazyce označující kopii nebo napodobeninu. Na rozdíl od transpozice nedochází ke změně mluvnických kategorií obou jazyků.

Jelikož si kalk ve své podstatě vypůjčuje významy z cizích jazyků, může být oprávněně považován za výpůjčku. Kalkování se užívá při překladu slovních spojení, jazykových šablon i větších částí textu. V souvislosti s kalkováním se často hovoří o překladu zkratk, zejména o překladu zkratk označující instituce.

Je třeba si uvědomit, že tento postup, založený na překladu slova od slova, může vést k nesmyslným výsledkům. Francouzské slovní spojení „*entrer en aveux*“ se doslovně přeloží jako „*vstoupit do doznání*“ namísto „*učinít doznání*“²⁷

²⁵ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 118

²⁶ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 121

²⁷ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 124

2.4 Výpůjčka

Výpůjčka patří k nejběžnějším a nejstarším způsobům, které slouží k obohacení slovní zásoby právního jazyka. Podstatou tohoto překladatelského postupu je přenesení významové a výrazové stránky termínů z výchozího právního jazyka do cílového právního jazyka.

Výpůjčky termínů, neterminologických pojmenování a jazykových šablon pronikají do právního jazyka postupně a nenápadně. Nejprve zaujmou místo neexistujícího označení pro danou právní skutečnost, např. „*ombudsman*“²⁸, a postupně se stanou neodmyslitelnou součástí cílového jazyka, zejména díky jejich běžnému užívání. Původní grafická i fonetická stránka je však často přizpůsobena cílovému jazyku.

2.5 Etoffement – Dépouillement

Francouzské předložky v některém spojení fungují už jen jako částice bez konkrétního obsahu, a to je důvod, proč často bývají doplňovány plnovýznamovým výrazem.

K étoffement, neboli k „naplnění“ či „doplnění“ pomocného slůvka, dochází zejména při překládání do francouzštiny. Díky tomuto postupu je vyjádření v cílovém jazyce jednoznačnější a přesnější. Etoffement je nejčastěji tvořeno vztahnou větou, infinitivem, s pomocí participe passé nebo participe présent. Příkladem posledního vyjmenovaného je věta „Návrh na zřízení výboru“, která je přeložena jako – „*La proposition tendant à constituer un comité*“.²⁹

Opačný postup, dépouillement, spočívá v nahrazení plnovýznamového slova slovem pomocným, které vyjadřuje pouze holý vztah. Jelikož nám mateřský jazyk umožňuje vyjadřovat se stručně, dochází k dépouillement obvykle při překladu z francouzštiny.

²⁸ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003, str. 128

²⁹ TIONOVÁ, Alena a kolektiv. *Francouzština pro pokročilé*, Praha: Nakladatelství LEDA, 2006, str. 437

Názory jednotlivých autorů na *étouffement* a *dépouillement* se výrazně liší. Zatímco Tionová o nich píše jako o samostatných překladatelských postupech, Tomášek je považuje pouze za typ transpozice, jmenovitě za transpozici zředňující a zhušťující, jak již bylo naznačeno v podkapitole Transpozice.

2. 6 Problémy spojené s překladem

Při překladu francouzských právních textů do češtiny se překladatel musí vypořádat s řadou problémů, které jsou z větší části způsobeny odlišností jednotlivých právních systémů. Právní termíny, jakožto součást určitých právních textů, jsou limitovány výchozím právním systémem. Proto při jejich překladu dochází k přenášení jednoho systému do druhého. Problémy spojené s překladem právních termínů jsou v následující podkapitole rozděleny do tří základních skupin a pro větší názornost demonstrovány na příkladech z češtiny i francouzštiny.

a) Výraz výchozího jazyka odpovídá více méně výrazu v jazyce cílovém, jejich rozsah je však odlišný

Jako příklad je možné uvést termín z obchodního práva „*société anonyme*“, který se do češtiny překládá jako „*akciová společnost*“. Již jmenovaná „*société anonyme*“, založena podle francouzského práva, se řídí jinými pravidly než společnost stejného typu v české republice. Pro založení této společnosti ve Francii je potřeba nejméně sedmi společníků³⁰, kdežto v České republice k jejímu založení podle nové úpravy stačí jen jedna fyzická osoba.³¹

b) Výraz výchozího jazyka odpovídá více výrazům v jazyce cílovém

S tímto problémem se překladatel musí vypořádat zejména při překladu z češtiny do francouzštiny. Pro správný překlad je stěžejní sekundární odborná kompetence z oblasti práva. Názorným příkladem je termín „*rozsudek*“, který ve francouzštině odpovídá hned dvěma výrazům, a to „*le jugement*“ a „*l'arrêt*“.

³⁰ Podle francouzského obchodního zákoníku, článek č. 225-1

³¹ Dle Nového občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb.

V tomto případě je volba správného výrazu podmíněna mimo jiné i znalostí francouzského soudního systému, jelikož první zmíněný rozsudek vydává soud nazývaný „*le tribunal*“ a druhý jmenovaný pochází od soudu zvaný „*la cour*“. Tyto soudy jsou sami o sobě dalším příkladem, jelikož je do češtiny překládáme pouze jedním výrazem (soud).

c) Výraz výchozího jazyka neodpovídá žádnému výrazu v jazyce cílovém

Tento jev je velice častý zejména v soudní oblasti. V tomto případě je překladatel nucen vytvořit výraz nový nebo prostřednictvím kalkování uvedený výraz přeložit slovo od slova. Tak tomu bylo v případě termínu „*Cour de cassation*“, překládaným jako „*Kasační soud*“. I přestože se tento typ soudu v Česku nevyskytuje, uvedený výraz je srozumitelný.³²

³² RADIMSKÝ, Jan. *Dans quelle mesure est-il possible de traduire un terme juridique?* In: *Etudes romanes de Brno*, Sborník prací FF MU, L 25. Brno, 2004, str. 39-43

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktickou část tvoří dvě stěžejní kapitoly. První kapitola je zaměřena na představení Nového občanského zákoníku. Zabývá se zejména jeho vznikem, strukturou, změnami terminologickými a obsahovými, přičemž velká pozornost je věnována změnám v oblasti vlastnického práva.

Druhá kapitola představuje analýzu vybraných termínů z oblasti vlastnického práva dle nového občanského zákoníku a hledání jejich ekvivalentů ve francouzštině za pomoci překladatelských postupů a cizojazyčných slovníků. Jednotlivé podkapitoly obsahují mimo jiné i popis právní úpravy z dané oblasti a definici termínů i jejich francouzských ekvivalentů, dokreslujících tak samotnou analýzu.

3. NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK

„Zákon pro život, zákon inspirovaný životem“

Jak už je z názvu patrné, tato kapitola pojednává o velice aktuálním tématu, a to o Novém občanském zákoníku. Soustředí se na okolnosti jeho vzniku, popisuje jeho vnitřní členění a podrobně se zabývá změnou terminologie. Jelikož je praktická část z větší části zaměřena na analýzu terminologie z oblasti vlastnického práva, samostatná podkapitola je věnována změnám obsahovým, ke kterým v této oblasti došlo.

Nový Občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.), který vešel v účinnost 1. ledna 2014, nahradil zákoník přijatý v roce 1964. Vychází z vládního návrhu občanského zákoníku bývalého Československa z roku 1937 a je inspirován i v současných zahraničních úpravách, zejména pak německým, italským, nizozemským a švýcarským zákoníkem. Opouští od socialistického práva a klade důraz na principy a standarty soukromého práva v Evropě. Jedním z hlavních cílů jeho vytvoření je sjednocení všech úprav občanskoprávních vztahů do jediného právního předpisu. Tento zákoník kontinentálního typu nově přijímá pravidla upravená v jiných zákonech, které s datem jeho účinnosti zanikají. Zrušil celkem 238 předpisů. Jedná se například o obchodní zákoník, zákon o rodině nebo zákon o vlastnictví bytů.³³

³³ NEČAS, Petr, POSPÍŠIL, Jindřich. *Důvodová zpráva k NOZ, konsolidovaná verze*. Praha:2012, str. 17-20

Dalším cílem je zpřesnění nebo upravení některých pravidel, které soukromé právo doposud neupravovalo nebo upravovalo jen okrajově. Společně s novým občanským zákoníkem vešel v účinnost nový zákon o obchodních korporacích a zákon o mezinárodním právu soukromém, které však není nutné podrobně rozvádět.

Nový občanský zákoník přináší změny i v oblasti terminologické. Vyznačuje se tradičním vyjadřováním a terminologickou jednotností, např. závazek už není ztotožňován s dluhem atp. Pro větší přesnost vyjádření se zákoník vyhýbá použití homonym a polysémů. Pro vyjádření povinnosti užívá rozkazovacího způsobu, např. „zaplatí“ namísto formulace „je povinen zaplatit“. Namísto obratu „je oprávněn“ používá formulace „má právo“ či „může“. Jeli- to možné, cizí termíny, které v českém právu nezdомácněly, jsou nahrazeny českými slovy. Tak je tomu například v případě, kdy se místo výrazu „disponovat“ užívá slova „nakládat“. Klade také důraz na rozlišení vyvratitelných či nevyvratitelných právních domněnek a fikcí. Výraz „má se za to, že“ představuje právní domněnku vyvratitelnou, které umožňuje důkaz opaku. Právní fikce je označována například výrazy „hledí se na“ nebo „považuje se za“.³⁴

Tento kodex obsahuje 3 081 paragrafů a je rozdělen do pěti částí, kde se jednotlivé zákony dělí na hlavy, díly a oddíly, přičemž jeden paragraf ze zásady obsahuje ve většině případů pouze dva odstavce, z nichž má každý nanejvýš dvě věty. Tematicky spjaté instituty jsou řazeny od obecných ke zvláštním a od jednodušších ke složitějším, např. darování předchází koupi nebo výpůjčka předchází nájem. Soukromé právo je tradičně děleno na práva osobní a na práva majetková. Tomu odpovídá i vnitřní členění zákoníku, kde se osobním právům věnují první a druhá část, a právům majetkovým především část třetí a čtvrtá.³⁵

V obecné části jsou ze všeho nejdříve vymezeny pojmy, které se v textu zákoníku objevují. Tato část, obsahující celkem 654 paragrafů, upravuje základní svobody, fyzické osoby, právnické osoby, zastoupení, věci a jejich rozdělení, cenné papíry a právní skutečnosti a vytváří obecný základ soukromého práva.

Druhá část neboli část Rodinné právo zahrnuje zákon o rodině a upravuje především práva a povinnosti osob, které zastávají různé role v rodině. Mezi hlavní oblasti, kterými se tato část zabývá, patří manželství a registrované partnerství,

³⁴NEČAS, Petr, POSPÍŠIL, Jindřich. *Důvodová zpráva k NOZ, konsolidovaná verze*. Praha:2012, str. 23-24

³⁵NEČAS, Petr, POSPÍŠIL, Jindřich. *Důvodová zpráva k NOZ, konsolidovaná verze*. Praha:2012, str. 22

příbuzenství, švagrovství, poručnictví a jiné formy péče o dítě. Setkáváme se zde s novým pojmem „*svéprávnost*“, který plně nahrazuje dříve užívaný pojem „*způsobilost k právním úkonům*“.

Absolutní majetková práva, představující část třetí, pokrývají problematiku dědění, držby, věcných práv a věcných práv k cizím věcem. Název se odvíjí od absolutního účinku věcných práv, představujícího jejich nejdůležitější rys. V té části se například nově řeší právní povaha zvířat, která už nadále nejsou považována za věci, a problematika bytového vlastnictví, které bylo dříve upraveno samostatným zákonem o vlastnictví bytů. Tato část je pro účely bakalářské práce nejdůležitější, jelikož upravuje oblast vlastnického práva.

Čtvrtá část pojmenovaná Relativní majetková práva je neobsáhlejší. Zahrnuje nejrůznější druhy smluv stejně tak jako závazky z právního i deliktního jednání. V této části jsou nově upraveny všechny smluvní typy, včetně pojistné smlouvy, které byla dříve upravena samostatným zákonem č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě.

Poslední část, obsahující společná, přechodná a závěrečná ustavení, se zabývá mimo jiné i tím, které zákony byly novým zákonem zrušeny. Tato část má především technickou povahu.

3. 1 Změny v oblasti vlastnického práva

Cílem této podkapitoly je upozornit na některé změny, které s sebou přinesl nový občanský zákoník v oblasti vlastnického práva, nacházející se ve třetí části tohoto kodexu. Pro větší přehlednost podkapitola nejdříve zmiňuje úpravu dané oblasti občanského zákoníku zákon č. 40/1964 Sb. a poté ji srovnává se změnami, které jsou účinné od 1.1 2014.

Co se týče změn v nabývání vlastnického práva, nový občanský zákoník věnuje větší pozornost problematice nálezů věcí ztracených, opuštěných nebo skrytých. Starý občanský zákoník opomíjel postavení nálezce a vlastnické právo k těmto věcem, s výjimkou nemovitostí, připadlo obci. S novým občanským zákoníkem se prodloužila i lhůta pro nabytí vlastnického práva na tři roky od vyhlášení nálezce. Pro nemovité věci platí lhůta 10 let, po jejímž uplynutí se vlastníkem nemovitosti stává stát. Výjimku

představuje nabytí vlastnické práva k nalezeným zvířatům, které nálezce nabude již po dvou měsících, pokud se o něj nikdo nepřihlásí. Problematika nálezů skrytých a opuštěných věcí společně s její terminologií je podrobně rozebrána v následující kapitole.

Podle staré úpravy převodu vlastnického práva smlouvou došlo k nabytí vlastnického práva k movitým věcem až po předání věci nabyvateli. Podle Nového občanského zákoníku dochází k uvedenému způsobu odvozeného nabývání vlastnického práva k movitým věcem už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti. Zásadní změnu v oblasti vydržení představuje možnost tzv. mimořádného vydržení, kterého může po uplynutí 6 let u věcí movitých a 20 let u věcí nemovitých využít i osoba, která neprokázala žádné právní důvody své držby a nepoctivý úmysl.³⁶

Zásadní novinkou je možnost nabytí vlastnického práva od neoprávněného, kterou starý zákoník vůbec neumožňoval. Jediná výjimka byla obsažena v zákoníku obchodním, která připouštěla možnost nabytí vlastnického práva od neoprávněného dědice, pokud mu toto dědictví bylo přiznáno soudem. Vlastnické právo k věci, jež není zapsána ve veřejném seznamu, nabude osoba jednající v dobré víře, kterou nemusí dokazovat, pokud k nabytí došlo v případech vyjmenovaných v §1109.

Starý občanský zákoník nahlížel na pozemek a budovu na něm umístěnou jako na dvě samostatné věci v právním smyslu a z tohoto důvodu vlastník stavby nemusel být vlastníkem pozemku. V paragrafu 506 nového občanského zákoníku se říká, že *„Součástí pozemku je prostor nad povrchem i pod povrchem, stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení (dále jen "stavba") s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech.“*³⁷ Z toho vyplývá, že vlastník již nemůže prodat pouze stavbu a pozemek si ponechat. Přejícná ustanovení pak upravují stavby, které ke dni účinnosti nového občanského zákoníku již existovaly. Pokud je pozemek i stavba ve vlastnictví jedné osoby, stavba se stává součástí pozemku a již se nejedná o dvě právně samostatné věci. Situace je však komplikovanější, pokud stavba

³⁶ KONKRÉTNÍ ZMĚNY V OBLASTI NABÝVÁNÍ VLASTNICKÉHO PRÁVA [online] [citace 2014-04-02]. Dostupné na WWW: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/vecna-prava/konkretni-zmeny/zmeny-v-nabyvani-vlastnickeho-prava/>

³⁷ NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK, zákon č. 89/2012 SB., §506

a pozemek mají odlišného vlastníka. Stavba nepřechází automaticky do rukou vlastníka pozemku, oběma vlastníkům vzniká předkupní právo k věci druhé.³⁸

Pokud jde o sousedská práva a vztahy, nový občanský zákoník rozlišuje dva druhy imisí³⁹. Přímé imise, jako například svádění vody na cizí pozemek, jsou bez výjimky zakázány ve všech případech. Imise nepřímé, představující neúmyslný vedlejší výsledek jednání, jsou zakázány pouze tehdy, pokud přesahují přiměřenou míru a nějakým způsobem brání obvyklému použití pozemku. Příkladem nepřímých imisí je vnikání kouře, hluku, nebo i zvířat na cizí pozemek. Zákoník se také zabývá mnohem podrobnější úpravou nezbytné cesty, kterou stanovuje soud. Mimo jiné ustanovuje důvody, pro které soud nezbytnou cestu nepovolí.⁴⁰

³⁸ STAVBA JAKOU SOUČÁST POZEMKU [online] [citace 2014-04-02]. Dostupné na WWW: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/vecna-prava/konkretni-zmeny/stavba-jako-soucast-pozemku/>

³⁹ Imisí se rozumí činnost, kterou osoba vykonávající vlastnické právo, narušuje právo cizí

⁴⁰ PODROBNĚJŠÍ ÚPRAVA DRŽBY A SOUSEDSKÝCH PRÁV [online] [citace 2014-04-02]. Dostupné na WWW: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/vecna-prava/konkretni-zmeny/podrobnejsi-uprava-drzby-a-sousedskych-prav/>

4. ANALÝZA VYBRANÉ TERMINOLOGIE Z OBLASTI VLASTNICKÉHO PRÁVA DLE NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

Tato kapitola se soustředí na vybranou terminologii z oblasti vlastnického práva dle nového občanského zákoníku a jejich analýzu. Jelikož tato oblast obsahuje nespočet právních termínů, k následovnému rozboru jich bylo vybráno pouze deset, jejichž překlad není vždy jednoznačný. Jednotlivé termíny označují název daného pododdílu nebo název skupiny paragrafů a jsou řazeny podle oddílů, ve kterých jsou upraveny. K překladu vybraných termínů napomáhá několik slovníků, které jsou uvedeny v seznamu použité literatury, stejně tak jako osvědčené překladatelské postupy, které již byly výše podrobně popsány. Pokud některý z vybraných termínů nebude zahrnut v žádném ze slovníků nebo slovníkový ekvivalent neponese též sémantický obsah, odpovídající právní ekvivalent bude hledán ve francouzském občanském zákoníku nebo v příslušných právních předpisech. Každá podkapitola popisuje ze všeho nejdříve českou a je-li to možné, tak i francouzskou právní úpravu dané oblasti a je doplněna o definici vybraného českého termínu a jeho francouzského právního ekvivalentu. Kapitulu dokresluje dvojjazyčný glosář, který vznikl na základě vlastních analýz.

4.1 Povaha vlastnického práva a jeho rozsah

Tento oddíl Nového občanského zákoníku v první řadě vymezuje vlastnictví a jeho rozsah. Dále upravuje chování, kterého se osoba vykonávající vlastnické právo musí zdržet nebo naopak co tato osoba musí strpět. Pojednává o již zmíněných imisích, ochraně domnělého vlastnického práva, vyvlastnění, rozhradách a nezbytné cestě. Poslední tři vyjmenované termíny budou níže podrobeny rozboru.

4.1.1 Rozhrada

Tento termín se dlouhou dobu v platných právních předpisech neobjevoval. Patří k těm termínům, které se díky novému občanskému zákoníku znovu vrací do českého práva. První právní definici tohoto termínu lze najít již v zákoníku z roku 1811.

Rozhrady jsou upraveny v paragrafech 1024-1028. Nový občanský zákoník říká, že „*Má se za to, že ploty, zdi, meze, strouhy a jiné podobné přirozené nebo umělé rozhrady mezi sousedními pozemky jsou společné*“.⁴¹ Rozhrada tedy může být uměle vytvořená nebo přirozená. Společnou zeď může využívat každý na své straně jen do poloviny její tloušťky, nesmí ovšem učinit nic, co by omezovalo souseda v užívání jeho části. Vlastník není povinen rozpadlou rozhradu obnovit, nýbrž jí udržovat v dobrém stavu, aby nezpůsobila sousedovi škodu. Pokud je však rozhrada v takovém stavu, že hrozí narušení hranice pozemku, každý soused má právo požadovat její opravu.

Překlad tohoto termínu je poněkud obtížný, jelikož se nenachází v žádném z používaných slovníků a tudíž neexistuje jeho přímý slovníkový ekvivalent. Tomu pravděpodobně namohl i fakt, že tento staronový termín vymizel z platných právních předpisů na dobu několika desetiletí.

Určitý typ „*rozhrad*“ je však ve francouzském právu upraven v druhé knize francouzského občanského zákoníku v článcích 653 – 673. V těchto článcích se často objevuje termín „*la clôture*“, jehož slovníkový ekvivalent v daném kontextu označuje „*ohrazení*“⁴². Tak je tomu například v článku 666, který ustanovuje, že „*Toute clôture qui sépare des héritages est réputée mitoyenne...*“. Přestože tento zákoník pojednává pouze o dvou typech „*rozhrad*“, jmenovitě o „*du mur et du fossé mitoyens*“, v překladu jako „*společné zdi a příkopy*“ nacházející se mezi dvěma sousedními pozemky, z níže uvedené definice termínu „*la clôture*“ vyplývá, že může být právem považován za právní ekvivalent termínu českého. Z právních definic a popisu české i francouzské právní úpravy je zřejmé, že oba termíny nesou též sémantický obsah. Jelikož jde o jiný úhel pohledu na danou problematiku, jedná se o překladatelský postup modulace.

⁴¹ NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK, zákon č. 89/2012 SB., § 1024

⁴² LINGEA VELKÝ SLOVNÍK, kolektiv autorů, Vyd.1. Brno: Lingea s.r.o., 2007, ISBN 978-80-87062-05-0, str. 126

Clôture <i>nf</i>	Toute enceinte qui ferme l'accès d'un terrain (mur, haie, palissade etc.) ⁴³
Rozhrada <i>r.ž.</i>	Ploty, zdi, meze, strouhy a jiné podobné přirozené nebo umělé rozhrady mezi sousedními pozemky ⁴⁴

Tabulka č. 1 Clôture-Rozhrada

Francouzský občanský zákoník říká, že všechny zdi, které slouží k oddělení domů, dvorů nebo dokonce i zahrad, jsou považovány za společné, není-li stanoveno jinak. Opravy a rekonstrukce této společné zdi udržuje každý svým nákladem. Stromy tvořící živí plot a stromy, které se nachází na dělicí linii, jsou také považovány za společné. Každý majitel má právo vyžadovat, aby byly společné stromy vykořeny. Každý z majitelů má také možnost společnou zeď zvýšit, avšak čistě na své náklady. Soused, který nijak nepřispěl k této nástavbě, může získat společné vlastnictví zaplacením poloviny ceny nákladů. Výdaje spojené s nástavbou jsou odhadovány ke dni nabytí společného vlastnictví s ohledem na stav, ve kterém se zeď nachází.

4.1.2 Nezbytná cesta

Nový občanský zákoník věnuje větší pozornost problematice nezbytné cesty, která je upravena paragrafy 1029-1037. „*Vlastník nemovité věci, na níž nelze řádně hospodařit či jinak ji řádně užívat proto, že není dostatečně spojena s veřejnou cestou, může žádat, aby mu soused za náhradu povolil nezbytnou cestu přes svůj pozemek.*“⁴⁵ Za povolení nezbytné cesty náleží vlastníkovu pozemku úplata a také odčinění újmy, pokud není již kryto úplatou. Nezbytnou cestu povoluje soud, který vymezí rozsah odpovídající potřebě vlastníka nemovité věci. Zřízením této cesty nesmí být vlastník pozemku obtěžován a jeho pozemek zasažen. Pokud byla nezbytná cesta zřízena jako umělá, o její výstavbu a udržování se stará ten, v jehož prospěch byla povolena.

⁴³ LAROUSSE [online] [citace 2014-04-15]. Dostupné na WWW: <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/clC3%B4ture/16667>

⁴⁴ NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK, zákon č. 89/2012 SB., § 1024/1

⁴⁵ NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK, zákon č. 89/2012 SB., § 1029/1

Tento termín není zahrnut v žádném z používaných slovníků. Pokud bychom výraz „*nezbytná cesta*“ překládali pomocí kalkování, dospěli bychom k výrazu „*la voie necessaire*“, který by byl sice srozumitelný, avšak neodpovídal by dané skutečnosti ve francouzském právním jazyce.

V článku 682 francouzského občanského zákoníku ve znění “*Le propriétaire dont les fonds sont enclavés et qui n'a sur la voie publique aucune issue, ou qu'une issue insuffisante, soit pour l'exploitation agricole, industrielle ou commerciale de sa propriété, soit pour la réalisation d'opérations de construction ou de lotissement, est fondé à réclamer sur les fonds de ses voisins un passage suffisant pour assurer la desserte complète de ses fonds, à charge d'une indemnité proportionnée au dommage qu'il peut occasionner*“ se setkáváme s termínem „*passage*“. Larišová i ostatní slovníky tento termín překládají jako „*přechod*“ nebo „*přejezd*“⁴⁶.

Termín „*le passage*“ podle tohoto článku tedy označuje cestu, kterou může požadovat vlastník nemovité věci, který nemá ze svého pozemku přístup k veřejné cestě a na svém pozemku nemůže řádně hospodařit nebo ho jinak využívat. Zřízení této cesty je podmíněno úplatou a odčiněním újmy, která může být na sousedním pozemku způsobena. Podle článku 683 musí být „*le passage*“ zřízena tam, kde bude nejméně škodit a bude nejbližší k veřejné cestě.

Passage <i>nm</i>	Lieu ou l'endroi par où l'on passe. ⁴⁷
Nezbytná cesta <i>r. ž</i>	Cesta vedoucí přes sousední pozemek, umožňující tak vstup na pozemek vlastníka vedlejší nemovité věci

Tabulka č. 2 Passage - Nezbytná cesta

⁴⁶ LARIŠOVÁ, Markéta, TOMAŠČÍNOVÁ, Jana. *Francouzsko - český právní slovník*. Praha: Nakladatelství H&H, 1994, str. 122

⁴⁷ LAROUSSE [online] [citace 2014-04-15]. Dostupné na WWW: <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/passage/58450?q=passage#58095>

Přestože slovníkový ekvivalent termínu „*le passage*“ přímo neodpovídá českému termínu „*nezbytná cesta*“, z podrobného popisu obou termínů a právních úprav je možné vyvodit, že francouzský termín „*le passage*“ upravuje v daném kontextu stejnou skutečnost jako „*nezbytná cesta*“ a autorka této práce proto upřednostňuje tento překlad. Správného překladu bylo dosaženo překladatelským postupem modulace.

4.1.3 Vyvlastnění

O vyvlastnění pojednávají paragrafy 1037-1039 Nového občanského zákoníku. Ve stavu nouze nebo v naléhavém veřejném zájmu lze podle paragrafu 1037 použít vlastnickou věc na nezbytnou dobu a v nezbytné míře, pokud účelu nemůže být dosaženo jinak. „*Ve veřejném zájmu, který nelze uspokojit jinak, a jen na základě zákona lze vlastnické právo omezit nebo věc vyvlastnit.*“⁴⁸ V případě omezení vlastnického práva nebo vyvlastnění má vlastník právo na plnou náhradu, která odpovídá míře, v jaké byl jeho majetek dotčen. Ve většině případů se jedná o peněžitou formu náhrady, nebylo-li ujednáno jinak.

Termín „*vyvlastnění*“ má pouze jeden slovníkový ekvivalent, který se ve všech používaných slovnících shoduje. Jedná o termín „*l'expropriation*“, jehož právní definice je zahrnuta v níže uvedené tabulce.

Expropriation <i>nf</i>	Une procédure administrative obligeant le propriétaire d'un bien à abandonner celui-ci à l'Administration moyennant une indemnité ⁴⁹
Vyvlastnění <i>r. střední</i>	Odnětí nebo omezení vlastnického práva ve stavu nouze nebo ve veřejném zájmu

Tabulka č. 3 Expropriation – Vyvlastnění

⁴⁸ NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK, zákon č. 89/2012 SB., § 1038

⁴⁹ REVERSO DICTIONNAIRE [online] [citace 2014-04-15]. Dostupné na WWW: <http://dictionnaire.reverso.net/francais-definition/expropriation>

Podle výše uvedených právních definic obou termínů je jasné, že termín „*l'expropriation*“ odpovídá českému termínu „*vyvlastnění*“. V tomto případě se slovníkový ekvivalent shodoval s ekvivalentem právním.

Francouzský občanský zákoník se o „*vyvlastnění*“ nepřímo zmiňuje pouze v článku 545, který zní: „*Nul ne peut être contraint de céder sa propriété, si ce n'est pour cause d'utilité publique, et moyennant une juste et préalable indemnité*“. Podle tohoto článku nemůže být nikdo nucen, aby se vzdal svého majetku, pokud se nejedná o veřejný zájem. V případě vyvlastnění ve veřejném zájmu náleží vlastníkovu spravedlivá náhrada.

Samotné vyvlastnění ve veřejném zájmu je předmětem stejnojmenného francouzského zákoníku s názvem „*Le Code de l'expropriation pour cause d'utilité publique*“. Tento zákoník ze všeho nejdříve vymezuje situace, kdy může k vyvlastnění dojít. Dále vyjmenovává věci movité i nemovité, které mohou být předmětem tohoto vyvlastnění, a stanovuje náhradu, která právem náleží majiteli. Pro účely této práce však není nutné tento zákoník více rozvádět.

4.2 Nabytí vlastnického práva

Druhý oddíl vlastnického práva, který je neobsáhlejší, upravuje v první řadě problematiku nabytí vlastnického práva k věcem nalezeným a přivlastněným. Další okruh tvoří vlastnické právo k přirozeným přírůstkům jako je naplavenina a strž, dále vlastnické právo k umělému přírůstku a nakonec vlastnické právo k přírůstku smíšenému. Velká pozornost je věnována také vydržení a převodu vlastnického práva k věci movité i nemovité. Zásadní novinku v této oblasti představuje možnost nabytí vlastnického práva od neoprávněného, jak již bylo naznačeno v podkapitole věnující se změnám v oblasti vlastnického práva.

Jelikož je tento oddíl vlastnického práva nejobsáhlejší, většina termínů, které jsou podrobeny rozboru, pochází právě z něho. Mezi termíny, které byly vybrány k následovnému rozboru, patří přivlastnění, nález, nález skryté věci, přirozený přírůstek, naplavenina, přestavek a vydržení.

4.2.1 Přivlastnění

Přivlastnění, které je upraveno v paragrafech 1045-1050, je jeden z možných způsobů nabytí vlastnického práva. „*Věc, která nikomu nepatří, si každý může přivlastnit, nebrání-li tomu zákon nebo právo jiného na přivlastnění*“⁵⁰. Za opuštěnou je považována ta věc, kterou vlastník již nechce držet jako svou a proto jí opustil. Věc, jež byla vlastníkovu odcizena, nebo ji ztratil, nepředstavuje věc opuštěnou, jelikož vlastník nepozbyl vůli být jejím vlastníkem. Movitá věc, ke které vlastník nevykonával vlastnické právo po dobu tří let, je také považována za opuštěnou. Opuštěná nemovitá věc, ke které vlastník nevykonával vlastnické právo po dobu deseti let, připadá do vlastnictví státu.

Tento pododdíl upravuje také vlastnické právo k zvířatům. Pokud se zkrocené zvíře nevrátí k vlastníkovu po dobu šesti týdnů a vlastník ho nijak nestíhá, je považováno za zvíře bez pána, které si může přivlastnit na soukromém pozemku jeho vlastník, na veřejném statku pak kdokoliv. Zvíře, žijící v zoologické zahradě nebo v podobném zařízení či ryba v rybníku, které není veřejným statkem, není považováno za zvíře bez pána.

Pro vyjádření možnosti nabytí vlastnického právo k věcem opuštěným, ve francouzštině známých jako „*des biens sans maître*“ nebo „*des biens vacants*“ slouží například výraz „*l’acquisition*“ neboli nabytí vlastnického práva, který však není přímým ekvivalentem českého výrazu „*přivlastnění*“. Většina slovníků na místo výrazu *přivlastnění* obsahuje pouze sloveso vyjadřující tuto činnost, a to „*s’approprier*“ neboli „*přivlastnit si*“⁵¹. Od tohoto slovesa je možné odvodit podstatné jméno *l’appropriation*, jehož slovníkový ekvivalent v právním jazyce je „*přivlastnění (si)*“⁵², který odpovídá označované skutečnosti. Tento výraz je možné považovat za kalk neboli doslovný překlad, který se však ve francouzském občanském zákoníku neobjevuje.

⁵⁰ NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK, zákon č. 89/2012 SB., § 1045/1

⁵¹ VLASÁK, Václav. *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník*. 1. vyd. Voznice: LEDA, 2002, str. 1036

⁵² LINGEA VELKÝ SLOVNÍK, kolektiv autorů, Vyd.1. Brno: Lingea s.r.o., 2007, ISBN 978-80-87062-05-0, str. 1103

L'appropriation <i>nf</i>	Le fait de rendre propre, fait de s'approprier, de prendre possession de quelque chose ⁵³
Přivlastnění <i>r. stř.</i>	Způsob nabytí vlastnického práva k věcem opuštěným a zvířatům bez pána

Tabulka č. 4 L'appropriation – Přivlastnění

Přestože je nabytí vlastnického práva také zakotveno ve francouzském občanském zákoníku v knize třetí, pojmenované „*Des différentes manières dont ont acquiert la propriété*“, s přímým ekvivalentem českého výrazu **přivlastnění** se zde neseťkáváme. Podle článku 711, který zní „*La propriété des biens s'acquiert et se transmet par succession, par donation entre vifs ou testamentaire, et par l'effet des obligations*“, se vlastnické právo nabývá děděním, darováním mezi živými nebo například závětí. Tato část, pojednávající o nejrůznějších možnostech nabývání vlastnického práva, tematicky odpovídá české úpravě nabývání vlastnictví. Podle francouzské úpravy spadají věci, ke kterým nikdo nevykonává vlastnické právo, do vlastnictví obce, v níž se nacházejí. Toto vlastnictví je nicméně automaticky převedeno na stát, pokud daná obec odmítne vykonávat vlastnické právo. Mimo jiné je zde upraveno vlastnické právo k věcem nalezených v moři i vlastnictví věcí skrytých. Problematika věcí nalezených a s ní spojená terminologie bude níže podrobena rozboru.

4.2.2 Nález

Jak již bylo výše zmíněno, nový občanský zákoník věnuje oproti staré úpravě větší pozornost nálezům a přináší hned několik změn v této oblasti. Touto problematikou se podrobně zabývají paragrafy 1051-1062 Nového občanského zákoníku.

⁵³ REVERSO DICTIONNAIRE [online] [citace 2014-04-15]. Dostupné na WWW: <http://dictionnaire.reverso.net/francais-definition/appropriation>

Paragraf 1051, ve znění „*Má se za to, že si každý chce podržet své vlastnictví a že nalezená věc není opuštěná. Kdo věc najde, nesmí ji bez dalšího považovat za opuštěnou a přivlastnit si ji*“, odděluje v první řadě věci nalezené od opuštěných. Nálezce vrátí nalezenou věc vlastníkovu nebo tomu, kdo jí ztratil za úhradu nákladů a nálezného. Nálezce je povinen nález ohlásit do tří dnů obci, na jejíž území věc našel, pokud majitel není znám a věc není považována za opuštěnou. Je-li věc nalezena ve veřejné budově nebo ve veřejné dopravním prostředku, věc se odevzdává provozovateli těchto zařízení. Obec nález vyhlásí obvyklým způsobem nebo sama vyzve vlastníka k jejímu převzetí. Nálezce má v každém případě právo na nálezný, které odpovídá desetině ceny nálezu. Nálezce, který však nález neohlásil nebo jinak porušil své povinnosti, nemá právo ani na úhradu, ani na nálezný.

Nálezce, obec či jiná osoba může s nalezenou věcí i v peněžní formě nakládat jako poctivý držitel, nepřihlásí-li se o ní její vlastník do jednoho roku od vyhlášení nálezu. Přihlásí-li se však o ní tato osoba po uplynutí jednoho roku a před uplynutím tří let od vyhlášení nálezu, věc se mu předá po zaplacení nákladů a nálezného. Vlastnické právo k této věci nabude nálezce nebo obec po uplynutí tří let, k nalezeným zvířatům pak po uplynutí dvou měsíců.

Termín „*nález*“⁵⁴ má hned několik slovníkových ekvivalentů. Od termínů „*la découverte*“ či „*la trouvaille*“, vyjadřujících spíše objevení či nalezení, přes odborný termín „*l'expertise*“ překládaný i jako „*odborný posudek*“, až po „*l'affection*“, označující „*lékařský nález*“. I přesto, že každý z těchto slovníkových ekvivalentů označuje nález v určitém rozsahu, žádný z nabízených ekvivalentů neodpovídá rozebírané skutečnosti a nenese též sémantický obsah jako termín „*nález*“ v právním slova smyslu.

Za nejvíce odpovídající překlad daného českého termínu lze považovat termín „*l'objet trouvé*“, v doslovném překladu jako „*nalezený předmět*“, který je tvořen podstatným jménem s příčestím minulým od slovesa *trouver* (najít), jehož níže uvedená definice sémanticky odpovídá definici českého termínu. Termín „*l'objet trouvé*“ je podle autorky této práce francouzským právním ekvivalentem českého termínu a to i přesto, že se ve francouzském občanském zákoníku nevyskytuje.

⁵⁴ LINGEA VELKÝ SLOVNÍK, kolektiv autorů, Vyd.1. Brno: Lingea s.r.o., 2007, ISBN 978-80-87062-05-0, str. 924

Objet trouvé <i>nm</i>	C'est un objet égaré par son propriétaire, qui a été recueilli par une autre personne ⁵⁵
Nález <i>r.m</i>	Nalezená věc, které není považována za opuštěnou a musí být vrácena vlastníkovi

Tabulka č. 5 *Objet trouvé* - *Nález*

Tento termín se nejčastěji objevuje ve spojení „*Bureau des objets trouvés*“, který označuje místo, kde jsou nálezy uschovávány, v českém jazyce pojmenované „*Ztráty a nálezy*“. Osoba, která nález našla, se ve francouzštině nazývá „*l'inventeur*“⁵⁶, což v češtině odpovídá „*nálezci*“.

Francouzský občanský zákoník upravuje problematiku věcí nalezených jen okrajově. Pokud například nálezce nález prodal, vlastník této movité věci má podle článku 2276 právo dožadovat se jí po kupci před uplynutím doby tří let. Nálezci je doporučeno, aby nalezený předmět bez odkladů předal službě „*Ztráty a nálezy*“ nebo jiné kompetentní službě jako je policie atd. Doba úschovy nálezu v těchto zařízeních je určena vyhláškami a z tohoto důvodu se liší od jednoho města k druhému. Doba je mimo jiné ovlivňována i peněžní hodnotou nálezu. Například podle vyhlášky města Paříž, jsou věci, jejichž hodnota je menší než 100 €, uschovávány po dobu jednoho měsíce, a věci s hodnotou přesahující tuto částku až po dobu jednoho roku.⁵⁷

4.2.3 *Nález skryté věci*

Problematika nálezu skryté věci je upravena paragrafy 1063-1065 nového občanského zákoníku. „*O nálezu věci zakopané, zazděné nebo jinak skryté platí totéž, co o nálezu ztracené věci.*“⁵⁸ Pokud ovšem vlastník o úkrytu věděl, nálezce nemá právo na nálezně. Je-li majitel skryté věci neznámý, nálezce informuje obec a taktéž majitele pozemku, na kterém věc nalezl.

⁵⁵ LA VILLE D'INGRÉ. [online] [citace 2014-04-15]. Dostupné na WWW: <http://ingre.fr/fr/ingre-ville/273-1-objets-trouves.html>

⁵⁶ VLASÁK, Václav. *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník*. 1. vyd. Voznice: LEDA, 2002, str. 838

⁵⁷ PRÉFECTURE DE POLICE PARIS. [online] [citace 2014-04-16]. Dostupné na WWW:

<http://www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr/La-prefecture-de-police/Objets-trouves/Le-service-des-objets-trouves>

⁵⁸ NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK, zákon č. 89/2012 SB., § 1063

Nepřipadne-li skrytá věc do vlastnictví státu, kraje nebo obce, nálezce se domluví s majitelem pozemku, kdo si věc ponechá a kdo vyplatí druhému polovinu její ceny. Osoba, která byla pověřena hledáním skryté věci, není považována za nálezce a náleží jí jen sjednaná odměna.

Tento termín má hned několik překladových možností. I přesto, že v předchozí podkapitole vyšel jako nejlepší možný ekvivalent termínu výrazu *nález* francouzský termín „*l’objet trouvé*“, není možné ho použít v případě překladu „*nálezu skryté věci*“. Jako vhodnější se jeví termín „*la découverte*“⁵⁹, v překladu jako „*nalezení*“ či „*objevení*“. Jedna z možných překladových možností je tedy „*la découverte d’un objet caché*“ neboli „*nalezení skryté věci*“, ke kterému napomohl překladatelský postup kalkování. Při použití jiného postupu, a to modulace, lze však použít výraz „*le trésor*“, ve slovníku přeložen jako „*poklad*“⁶⁰. Další z překladových možností zní „*la découverte d’un trésor*“.

Právní definice termínu „*le trésor*“ se nachází ve francouzském občanském zákoníku v článku 716, který zní „*Le trésor est toute chose cachée ou enfouie sur laquelle personne ne peut justifier sa propriété, et qui est découverte par le pur effet du hasard.*“ Tento článek dále říká, že „*le trésor*“ náleží tomu, kdo jej nalezne na svém pozemku. Pokud je však nalezen na pozemku někoho jiného, polovina náleží nálezci a druhá polovina vlastníkovu pozemku.

Trésor nm	Toute chose cachée ou enfouie sur laquelle personne ne peut justifier sa propriété, et qui est découverte par le pur effet du hasard ⁶¹
Skrytá věc r. ž	Věc zazděná, zakopaná, nebo jinak skrytá

Tabulka č. 6 Trésor – Skrytá věc

⁵⁹ LINGEA VELKÝ SLOVNÍK, kolektiv autorů, Vyd.1. Brno: Lingea s.r.o., 2007, ISBN 978-80-87062-05-0, str. 178

⁶⁰ VLASÁK, Václav. *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník*. 1. vyd. Voznice: LEDA, 2002, str. 573

⁶¹ FRANCOUZSKÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK, dle článku 726

Přestože je termín „*le trésor*“ ve všech používaných slovnících přeložen jako „*poklad*“, z výše uvedeného popisu francouzské právní úpravy a tabulky obsahující definici tohoto termínu vyplývá, že v právním jazyce odpovídá českému termínu „*skrytá věc*“. Z tohoto důvodu volí autorka této práce překladové řešení „*la découverte d'un trésor*“.

4.2.4 Přirozený přírůstek

Nový občanský zákoník dělí přirozené přírůstky podle jejich povahy do několika skupin. První skupinu představuje přírůstek nemovité věci, který je ukotven v paragrafech 1066-1067. První z těchto paragrafů říká, že „*plody, které pozemek vydává sám od sebe, aniž je obděláván, náleží vlastníkovi pozemku. Totéž obdobně platí o přirozených plodech jiných nemovitých věcí*“.⁶² Obdobně je na tom i strom, který náleží tomu, z jehož pozemku vyrůstá kmen. Nachází-li se kmen na hranici dvou sousedních pozemků, je považován za společný.

Naplavenina a strž, které představují druhou skupinu přirozeného přírůstku a jsou upraveny paragrafy 1068-1071, jsou samostatně podrobeny rozboru v následující podkapitole, a proto není nutné je podrobně popisovat v této podkapitole.

Podle paragrafů 1072 a 1073, upravujících přírůstek movité věci, náleží tento přírůstek jejímu vlastníkovi. Pokud jde o plody, které vydává zvíře, tak náleží vlastníkovi zvířete. Odměnu za oplodnění lze žádat pouze v případě, byla-li předem ujednána.

Samotné slovo přírůstek, které se nachází na pomezí více oborů, má několik slovníkových ekvivalentů. Ze všeho nejdříve se jedná o výraz „*le cerne*“⁶³, označující přírůstek stromu, nebo ekonomický termín „*l'augmentation*“⁶⁴, často používaný například ve spojení „*l'augmentation du capital*“, v překladu jako „*nárůst kapitálu*“. Další ekvivalent představuje francouzský termín „*l'accroissement*“⁶⁵, který je podle Larišové právním ekvivalentem českého termínu „*přírůstek*“. Doslovný překlad neboli

⁶² NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK, zákon č. 89/2012 SB., § 1066

⁶³ LINGEA VELKÝ SLOVNÍK, kolektiv autorů, Vyd.1. Brno: Lingea s.r.o., 2007, ISBN 978-80-87062-05-0, str. 1100

⁶⁴ VLASÁK, Václav. *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník*. 1. vyd. Voznice: LEDA, 2002, str. 1032

⁶⁵ LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český česko-francouzský právní slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 14

překladatelský postup kalkování termínu „*přirozený přírůstek*“ však přináší určité potíže. Vzniklý kalk, který ve francouzštině zní „*l'accroissement naturel*“, nenesou též sémantický obsah jako výraz český. Odborný termín „*l'accroissement naturel*“ se totiž ve většině případů používá zejména pro „*přirozený přírůstek obyvatelstva*“. I přesto, že jsou některé z přirozených přírůstků zakotveny také ve francouzském občanském zákoníku, přímý ekvivalent českého výrazu „*přirozený přírůstek*“ nesoucí též sémantický obsah, se zde neobjevuje.

Odpovídající překladové řešení lze najít ve francouzském občanském zákoníku v článku 564, který zní „*La propriété d'une chose soit mobilière, soit immobilière, donne droit sur tout ce qu'elle produit, et sur ce qui s'y unit accessoirement soit naturellement, soit artificiellement. Ce droit s'appelle "droit d'accession"*“. Podle tohoto článku vlastnictví věci movité nebo nemovité přiznává jejich vlastníkovu vlastnické právo na všechno, co tyto věci vyprodukují ať už přirozeně nebo uměle. Toto právo je ve francouzštině pojmenováno „*le droit d'accession*“. Podle tohoto práva náleží přírodní i umělé plody země, nebo plody, které vydá zvíře, jejich vlastníkovu.

L'accession <i>nf</i>	Les fruits naturels ou industriels de la terre, Les fruits civils, Le croît des animaux, appartiennent au propriétaire ⁶⁶
Přirozený přírůstek <i>r. m</i>	Přirozené plody nemovitých věcí, naplavenina, strž a plody vydané zvířetem, které patří vlastníkovu těchto věcí

Tabulka č. 7 L'accession - Přirozený přírůstek

Českým slovníkovým ekvivalentem samotného právního termínu „*l'accession*“, jehož definici obsahuje výše uvedená tabulka, je již známý termín „*přírůstek*“.⁶⁷

⁶⁶ FRANCOUZSKÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK, dle článku 547

⁶⁷ LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český česko-francouzský právní slovník*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, str. 14

Podle definic obou termínů spočívá jediný rozdíl v tom, že francouzský termín „*l'accession*“ pokrývá i přírůstky uměle vytvořené. Jelikož francouzská právní úprava nedělí jednotlivé přírůstky podle způsobu jejich vzniku tak jako úprava česká⁶⁸, pro vyjádření přírůstků, ať už přirozených, umělých nebo smíšených, slouží francouzský právní termín „*l'accession*“. Jedná o jiný úhel pohledu na danou problematiku, který je způsoben především rozdílnou právní úpravou. Již zmíněná sekundární odborná kompetence společně se znalostí obou právních předpisů představují nezbytný předpoklad pro správnou interpretaci. Odpovídající český ekvivalent termínu „*l'accession*“ se zvolí podle toho, o jaký druh přírůstku se bude jednat.

4.2.5 Naplavenina

Naplavenina a strž, o níž pojednávají paragrafy 1068-1071, představují druhy přirozeného přírůstku. Paragraf 1068 ustanovuje, že „*Zemina naplavená poznenáhla na břeh náleží vlastníkovu pobřežního pozemku. To platí i o přírůstcích vzniklých působením větru nebo jiných přírodních sil,*“. Pokud se velká a rozeznatelná část pozemku odplaví k jinému břehu, stává se pak součástí tohoto pobřežního pozemku, pokud původní vlastník neuplatní během jednoho roku své vlastnické právo. Oddělí-li se část pozemku vodním tokem jako ostrov, vlastník původního pozemku se stává vlastníkem ostrova. V ostatních případech náleží ostrov vlastníkovu vodního koryta. Vodní koryto vzniklé v důsledku vzniku koryta nebo vzniklé strží se stává vlastnictvím vlastníka původního koryta.

Termín „*naplavenina*“ má podle Vlasáka pouze dva slovníkové ekvivalenty. První z nich, „*dépôts de sédiments*“⁶⁹, se však ve francouzském právním jazyce nepoužívá. Termín druhý, „*l'alluvion*“, který může být přeložen i jako „*náplav*“ nebo „*nános vodou*“⁷⁰, má hned několik odvozenin. Jedná o sloveso „*alluvionner*“, představující samotnou činnost tvoření náplav, podstatné jméno „*l'alluvionnement*“ označující naplavování, nebo přídavné jméno „*alluvial*“ neboli „*naplaveninový*“⁷¹. Jedná o termín odborný, který však nespadá výlučně do slovní zásoby právního jazyka.

⁶⁸ Nový občanský zákoník dělí jednotlivé přírůstky podle způsobu jejich vzniku na přirozené, umělé a smíšené

⁶⁹ VLASÁK, Václav. *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník*. 1. vyd. Voznice: LEDA, 2002, str. 841

⁷⁰ LINGEA VELKÝ SLOVNÍK, kolektiv autorů, Vyd.1. Brno: Lingea s.r.o., 2007, ISBN 978-80-87062-05-0, str. 31

⁷¹ Tamtéž

L'alluvion <i>nf</i>	Agrandissement de terrain par alluvionnement. ⁷²
Naplavenina <i>r. ž</i>	Naplavená zemina, vodní koryto nebo ostrov, který byl od pozemku oddělen vodním tokem

Tabulka č. 7 L'alluvion – Naplavenina

S termínem „**alluvion**“ se setkáváme i ve francouzském občanském zákoníku v článcích 556-563. První článek, který zní „*Les atterrissements et accroissements qui se forment successivement et imperceptiblement aux fonds riverains d'un cours d'eau s'appellent **alluvion***“, obsahuje právní definici tohoto termínu. Podle tohoto článku termín „**alluvion**“ představuje všechny náplavy, které se postupně a nepozorovatelně tvoří na břehu pozemku. Tyto naplaveniny náleží vlastníkovi pobřežního pozemku. Oddělí-li vodní tok rozeznatelnou část pobřežního pozemku a odnese-li ji k protějšímu břehu řeky, majitel oddělené části pozemku se může domáhat svého vlastnického práva před uplynutím doby jednoho roku od oddělení. Ostrovy a ostrůvky utvořené v korytech řek, které jsou ve vlastnictví státu, náleží státu, není-li uvedeno jinak. Ostatní ostrovy a ostrůvky utvořené v korytech řek, které nespádají do vlastnictví státu, náleží vlastníkovi pobřežního pozemku, na jehož straně se utvořily.

Podle výše uvedené tabulky definic a podrobného popisu české i francouzské úpravy naplavenin je termín „**L'alluvion**“ odpovídajícím ekvivalentem „**naplaveniny**“. V tomto případě se slovníkový ekvivalent shoduje s ekvivalentem právním.

4.2.6 Vydržení

Vydržení, které je těsně spjato s držbou a které představuje další způsob nabytí vlastnického práva, je upraveno paragrafy 1089 – 1098 Nového občanského zákoníku. Tento pododdíl pojednává o samotném vydržení a jeho zákazu, o započtení a zastavení vydržecí doby a v neposlední řadě o mimořádném vydržení, které představuje zásadní novinku v této oblasti.

⁷² LAROUSSE [online] [citace 2014-04-20]. Dostupné na WWW: <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/alluvion/2467>

Podle paragrafu 1089/1, který zní „*Drží-li poctivý držitel vlastnické právo po určenou dobu, vydrží je a nabude věc do vlastnictví*“, představuje vydržení způsob nabytí vlastnického práva k věci po určité době žádné držby. Vydržení vyžaduje pravost držby a právní důvod jejího vzniku, který postačí ke vzniku vlastnického práva. Vlastnické právo k nepravé držbě nemůže vydržet ani zůstavitel této držby, ani jeho dědic, i kdyby držel poctivě. Vydržení vlastnického práva k věci movité je podmíněno nepřerušenu držbou trvající tři roky, u věcí nemovitých pak nepřerušenu držbou trvající deset let. Nevykonává-li držitel držbu v průběhu vydržecí doby déle než rok, je považována za přerušenu.

Držitel vydrží vlastnické právo i bez prokázání právního důvodu, na kterém se jeho držba zakládá, uplyne-li doba dvojnásobně dlouhá. Držitel však nesmí jednat s nepoctivým úmyslem. Jedná se o tzv. mimořádné vydržení, které je ukotveno v paragrafu 1095. Vlastnické právo nemůže vydržet zákonný zástupce proti zastoupenému, opatrovník proti opatrovance nebo naopak. Vydržecí doba mezi manželi nepočne, dokud manželství trvá. Totéž platí pro zákonného zástupce a zastoupeného i osoby žijící ve společné domácnosti atd.⁷³

Termín „**vydržení**“, který je v češtině součástí jak obecné slovní zásoby, tak právního jazyka, se ve většině slovníků buď vůbec neuvádí, nebo se nachází pouze ve významu přetrpění. Tak je tomu například v jednom ze slovníků, kde se uvedený výraz objevuje pouze ve spojení „*Ce n'est pas supportable*“, v překladu jako „*To není k vydržení*“.⁷⁴ Toto slovní spojení a zejména jeho význam však nemá s právním jazykem nic společného.

Jedna z kapitol třetí knihy francouzského občanského zákoníku, pojednávající o nejružnějších možnostech nabití vlastnického práva, je pojmenována „*de la prescription acquisitive*“. Larišová ve svém právnickém slovníku tento termín překládá jako „**vydržení**“ neboli „*nabytí držbou*“.⁷⁵ Z níže uvedených definic a popisu francouzské právní úpravy je zřejmé, že termín „*la prescription acquisitive*“ je odpovídajícím právním ekvivalentem českého „**vydržení**“ a i přes rozdílnost jednotlivých právních úprav popisuje stejnou skutečnost. Jedná se termín, který spadá výlučně do slovní zásoby francouzského právního jazyka.

⁷³ Dále pro opatrovníka a opatrovance i poručníka a poručenice

⁷⁴ VLASÁK, Václav. *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník*. 1. vyd. Voznice: LEDA, 2002, str. 1257

⁷⁵ LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český česko-francouzský právní slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 134

Tento termín plně nahradil termín „*l'usucapion*“, pocházející z latinského „*usucapio*“, který rovněž označuje vydržení. Ač je termín „*l'usucapion*“ stále srozumitelný, v platných francouzských právních textech se už téměř nevyskytuje.

<p>Prescription aquisitive <i>nf</i></p>	<p>La prescription acquisitive est un moyen d'acquérir un bien ou un droit par l'effet de la possession</p>
<p>Vydržení <i>r. střední</i></p>	<p>Nabytí vlastnického práva výkonem oprávněné držby po určitou dobu</p>

Tabulka č. 9 Prescription aquisitive - Vydržení

Právní definice francouzského termínu je obsažena v článku 2256, který zní „*La prescription acquisitive est un moyen d'acquérir un bien ou un droit par l'effet de la possession sans que celui qui l'allègue soit obligé d'en rapporter un titre ou qu'on puisse lui opposer l'exception déduite de la mauvaise foi*“. Ve francouzské úpravě je však vydržení podmíněno nepřerušenu a poctivou držbou, která je veřejná a jednoznačná. Doba pro vydržení vlastnického práva k věci nemovité je třicet let. Avšak ten, kdo nemovitost získá oprávněně a v dobré víře, vydrží vlastnické právo již po uplynutí doby deseti let. Dobrá víra je vždy předpokládána a je na tom, kdo tvrdí opak, aby to prokázal.

4.2.7 Přestavek

Nový občanský zákoník obsahuje zcela nové pravidlo o přestavku, který je považován za jeden z druhů umělého přírůstku. Tuto skutečnost upravuje pouze paragraf 1087, který říká „*zasahuje-li trvalá stavba zřízená na vlastním pozemku jen malou částí na malou část cizího pozemku, stane se část pozemku zastavěného přestavkem vlastnictvím zřizovatele stavby; to neplatí, nestavěl-li zřizovatel stavby v dobré víře*“. Pravidlo o přestavku se uplatní pouze při splnění několika předpokladů. V první řadě se jedná o dobrou víru zřizovatele stavby, který nahradí vlastníkovu část pozemku, jehož část byla zastavěna přestavkem, obvyklou cenu nabytého pozemku. Pro uplatnění tohoto pravidla musí také stavba zasahovat jen na malou část cizího pozemku a jen nepatrnou částí.

Překlad termínu „**přestavek**“ je poněkud obtížný, jelikož jeho slovníkový ekvivalent neexistuje. Patří k těm termínům, které se v platných právních předpisech objevily díky Novému občanskému zákoníku. Jelikož neexistuje přímý slovníkový ekvivalent, „**přestavek**“, může být do francouzštiny přeložen jako „**la construction débordant sur le terrain d'autrui**“ neboli „**stavba přesahující na cizí pozemek**“. V tomto případě se jedná o zřetující transpozici, jelikož došlo k výraznému zvýšení počtu slov. I když je toto slovní spojení srozumitelné, v platných právních předpisech se neobjevuje. Přestože se o stavbách přesahujících na cizí pozemek pojednává i ve francouzském občanském zákoníku, termín označující „**přestavek**“ zde zahrnut není.

Možné překladové řešení se nachází v knize *Droit des biens*, která se mimo jiné zabývá i výkladem jednotlivých článků občanského zákoníku. Kapitola s názvem „**Le sort de constructions irrégulières**“ pojmenovává všechny stavby, které zasahují na sousední pozemek, „**l'empiétement**“. Právní definice tohoto termínu podle knihy zní: „*L'empiétement consiste dans la réalisation d'une construction qui empiete légèrement (parfois de quelques centimètres seulement) sur un fonds voisin appartenant à une personne que le propriétaire du terrain sur lequel la construction a été principalement réalisée*“.⁷⁶

Termín „**l'empiétement**“, jehož slovníkový ekvivalent je „**zasahování**“ nebo „**neoprávněný zásah**“⁷⁷, je francouzským právním ekvivalentem českého termínu „**přestavek**“, jak již vyplývá z jeho výše uvedené definice.

Empiétement nm	Une construction qui empiete légèrement sur un fonds voisin appartenant à une personne que le propriétaire du terrain sur lequel la construction a été principalement réalisée
Přestavek r. m	Nepatrná část stavby přesahující na sousední pozemek

Tabulka č. 10 Empiétement -Přestavek

⁷⁶ ANNIE CHAMOULAUD-TRAPIERS. *Droit de biens*. 2. vyd. Nakladatelství Bréal, 2007, str. 82

⁷⁷ VLASÁK, Václav. *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník*. 1. vyd. Voznice: LEDA, 2002, str. 194

V tomto případě se slovníkový ekvivalent neshoduje s ekvivalentem právním, což je způsobeno i tím, že se samotný termín „*přestavek*“ objevil v platných právních předpisech poměrně nedávno.

Francouzská právní úprava přestavku, která se nachází ve článku 555, zohledňuje stejně tak jako úprava česká dobrou víru stavitele. Byla-li stavba zřízena třetí stranou, majitel pozemku má právo na zachování vlastnického práva nebo může od třetí strany požadovat odstranění tohoto přestavku na její náklady. Třetí strana nemá nárok na žádné odškodnění a může jí být naopak uložena náhrada škody, která vznikla majiteli pozemku.

Pokud vlastník pozemku upřednostňuje zachování vlastnického práva, musí třetí straně uhradit částku, o kterou se zvýšila hodnota pozemku, nebo musí zaplatit za odvedenou práci a náklady na materiál. Pokud však třetí strana stavěla v dobré víře, majitel pozemku nemůže požadovat její odstranění, nýbrž musí uhradit jednu z výše zmíněných částek.

4.3 Glosář

Tento Česko-francouzský glosář ve formě tabulky přehledně zobrazuje všechny české termíny a jejich odpovídající francouzské právní ekvivalenty, které byly vybrány na základě předchozích analýz. Termíny jsou řazeny podle toho, v jakém pořadí byly podrobeny rozboru. Tabulka mimo jiné obsahuje i dva termíny, pro které bylo nezbytné navrhnout zcela nový překlad. Jedná o nově zavedené termíny, mezi které patří rozhrada a přestavek.

Český termín	Odpovídající francouzský ekvivalent
Rozhrada	La clôture
Nezbytná cesta	Le passage
Vyvlastnění	L'expropriation
Přivlastnění	L'appropriation
Nález	L'objet trouvé
Nález skryté věci	La découverte d'un trésor
Přirozený přírůstek	L'accession
Naplavenina	L'alluvion
Vydržení	La prescription aquisitive
Přestavek	L'empiétement

Tabulka č. 11 Česko-francouzský glosář

Jelikož slovníkové ekvivalenty ve většině případů neodpovídaly ekvivalentům právním, při překladu jednotlivých termínů bylo nezbytné pracovat s primárním zdrojem vlastnického práva, který představoval francouzský občanský zákoník

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce byla analýza vybrané terminologie z oblasti vlastnického práva dle Nového občanského zákoníku a rozbor ekvivalentního vyjádření ve francouzštině. Sekundárním cílem bylo nabídnout základní informace o právním jazyce a popsat základy vlastnického práva v České republice a ve Francii.

Práci jsem rozdělila do čtyř velkých kapitol. V první kapitole, která je věnována právnímu jazyku, podrobně popisuji jeho funkci, vlastnosti, strukturu a odděluji právní jazyk od jazyka právního. Velkou pozornost jsem věnovala syntaktické a lexikální stránce českého i francouzského právního jazyka a zejména kategorizaci jejich slovní zásoby. Z teoretických poznatků vyplývá, že slovní zásoba českého právního jazyka, stejně tak jako francouzského, zahrnuje jednak výrazy obecné slovní zásoby, jednak výrazy typické čistě pro právní jazyk. Požadavky, které jsou kladené na právní jazyk, se v češtině a ve francouzštině téměř shodují.

Ve druhé kapitole jsem se zaměřila na tradiční překladatelské postupy, které jsou používány při překladu právních textů. Jednotlivé postupy jsem ze všeho nejdříve stručně popsala a pro větší názornost doplnila o příklady z českého i francouzského jazyka. Problémy, které jsou spojené s překladem právních termínů, popisuji v samotném závěru této části. Tato kapitola mimo jiné připomíná, jak je sekundární odborná kompetence z oblasti práva důležitá pro správnou interpretaci.

V praktické části, jmenovitě ve třetí kapitole, se nejdříve věnuji Novému občanskému zákoníku. Smyslem této kapitoly bylo nastínit příčiny jeho vzniku, popsat vnitřní strukturu a upozornit na změny obsahové i terminologické, které s sebou tento nový kodex přinesl. Poslední kapitolu představuje analýza nové české terminologie z oblasti vlastnického práva a rozbor ekvivalentního vyjádření ve francouzštině. Na základě této analýzy jsem dospěla k vyvrácení první stanovené hypotézy:

1. Některé z českých termínů nebudou mít své ekvivalenty ve francouzském právním jazyce.

Navzdory odlišnosti jednotlivých právních úprav vlastnického práva, všechny zvolené české termíny mají své ekvivalenty ve francouzském právním jazyce. Ve většině případů jsem se setkala s problémem, kdy francouzský ekvivalent sice označoval stejnou skutečnost jako termín český, avšak jejich rozsah byl odlišný.

Tak tomu bylo například v případě termínu „*l'accession*“, který jsem zvolila jako ekvivalent k „*přirozenému přírůstku*“. Tento termín však pokrývá nejen přírůstky přirozené, ale i uměle vytvořené a smíšené, které se v české úpravě nachází samostatně. Dalším příkladem je francouzský termín „*la clôture*“, který sice označuje rozhrady, ale oproti české úpravě opomíjí několik jejich druhů např. společnou strouhu. Z těchto odlišností je patrné, jak je sekundární kompetence a orientace v jednotlivých právních předpisech vedle jazykových znalostí důležitá pro správný a hodnotný překlad. Jak bylo možné pozorovat u Nového občanského zákoníku, terminologie jednotlivých právních systémů se postupem času mění a od překladatele je vyžadován nejen ekvivalentní překlad, ale také neustálé vzdělávání se. Při hledání a rozboru ekvivalentního vyjádření českých termínů se mi podařilo potvrdit druhá hypotéza:

2. Slovníkový ekvivalent ne vždy odpovídá ekvivalentu právnímu.

Při překladu jednotlivých termínů jsem čerpala celkem ze čtyř dvojjazyčných slovníků, z čehož většinu tvořily slovníky obecné. Odpovídající právní ekvivalent bylo možné dohledat jen v 50 % všech případů. V ostatních případech slovníky daný termín neobsahovaly vůbec. Některé z překládaných termínů měly více francouzských slovníkových ekvivalentů, které se však ve francouzském právním jazyce nepoužívají. Tak tomu bylo v případě termínu „*nález*“, „*přírůstek*“ či „*vydržení*“. Velký problém představoval překlad zejména těch termínů, které se v platných právních předpisech objevily až s účinností Nového občanského zákoníku. Jedná se jmenovitě o termíny „*rozhrada*“ a „*přestavek*“, které jsem nenalezla v žádném ze slovníků. Přímé ekvivalenty k těmto termínům, stejně tak jako ke všem ostatním, se mi podařilo najít až po podrobném nastudování odpovídající oblasti francouzského občanského zákoníku. Jelikož se však francouzská úprava dané skutečně odlišuje od úpravy české, v některých případech hrála důležitou roli právní definice obou termínů, na jejímž základě jsem zvolila ten termín, který nesl stejný sémantický obsah.

Problémy spojené s hledáním přímých ekvivalentů byly zčásti způsobeny obecným zaměřením většiny používaných slovníků, zčásti výběrem nových termínů, které se začaly v platných právních textech objevovat poměrně nedávno. Za nejvíce nápomocný slovník považuji právní slovník od Larišové, který díky svému odbornému zaměření obsahoval nejvíce překládaných pojmů. Po podrobném nastudování Nového občanského zákoníku jsem však nabyla dojmu, že tento životem

inspirovaný kodex, který se vrací k tradičnímu českému vyjadřování a z tohoto důvodu obměnil některé z pojmů, může pro širokou veřejnost působit poněkud nesrozumitelně. I přes všechna úskalí si dovoluji tvrdit, že se mi podařilo najít adekvátního ekvivalentního vyjádření ke všem deseti termínům.

Podle mého názoru nabývá otázka překladu právních textů neustále na významu a je jen nepatrné množství odborných slovníků, které slouží k jejich překladu. Překladatel se tudíž nemůže spolehnout jen na slovníky, ale musí si řádně promyslet, jaký ekvivalent zvolí. Tato opatrnost je nezbytná, jelikož i sebemenší chyba může mít za následek změnu sémantického obsahu překládaného textu.

RESUMÉ

Le présent mémoire de licence a pour but principal d'analyser la terminologie du domaine des droits de propriété dans le cadre du nouveau Code Civil ainsi que d'étudier l'expression équivalente en français. Le second objectif est de donner des informations de base sur le langage du droit et de décrire les bases des droits de propriété en République tchèque et en France. Le mémoire est divisé en quatre grands chapitres.

Tout d'abord, le premier chapitre qui est consacré au langage du droit, illustre en détail sa fonction, ses caractéristiques générales, sa structure et montre dans le même temps la différence entre le langage commun et le langage juridique. De plus, une grande attention est portée sur les spécificités syntaxiques et lexicales du langage du droit tchèque et français et particulièrement sur la catégorisation de leur lexique. Basé sur les connaissances acquises nous pouvons constater que le lexique du langage du droit tchèque et français, comprend deux catégories de mots. D'une part, on trouve les mots qui appartiennent exclusivement au langage du droit, d'autre part, les mots du langage commun.

Le deuxième chapitre est consacré aux différents procédés de traduction et aux difficultés qui apparaissent lors de la traduction juridique. Chaque procédé est d'abord brièvement décrit puis illustré par des exemples de la langue tchèque et française afin de mieux les cerner. Entre autre, ce chapitre souligne la nécessité d'acquérir des compétences secondaires dans le domaine du droit afin de réaliser une interprétation correcte.

Concernant maintenant le troisième chapitre de ce mémoire, il traite avant tout du nouveau Code Civil. L'objet de ce chapitre est de décrire les causes de sa naissance, sa structure et de souligner les changements dans le contenu et dans la terminologie. Le dernier chapitre analyse les termes tchèques relevant du domaine des droits de propriété et les expressions équivalentes en français. Sur la base de cette analyse, j'ai essayé de répondre à la problématique suivante : Tous les termes tchèques ont-ils leurs équivalents en français juridique ?

Malgré la diversité des systèmes juridiques, tous les termes choisis ont leurs équivalents en français juridique. Dans la plupart des cas, l'équivalent français correspond au terme tchèque, mais leur extension est différente. Prenons à titre illustratif un exemple de cette analyse: le terme « clôture » qui est à juste titre équivalent au terme « rozhrada », désigne la même réalité juridique. Cependant, par rapport au droit tchèque, le droit français ne dispose pas de certains types de « clôture ». Comme on le voit en cas de Code Civil, la terminologie des différents systèmes juridiques connaissent des modifications avec le temps et c'est le rôle du traducteur d'être renseigné. La recherche et l'analyse de ces équivalents français me permettent de répondre à la deuxième question: Est-ce que les équivalents de dictionnaire correspondent aux équivalents juridiques ?

Comme l'analyse nous le montre, les dictionnaires offrent les équivalents adéquats dans 50 % des cas. En outre, il arrive parfois que les dictionnaires ne contiennent pas le terme en question ou au contraire, fournissent des solutions désignant une toute autre réalité. Traduction de nouveaux termes, concrètement les termes « rozhrada » et « přestavek », présentent un grand problème car je ne pouvais les trouver dans aucun des dictionnaires. Pour pouvoir faire une bonne traduction de ces termes, il était nécessaire de travailler avec la source primaire des droits de propriété qui représentait le Code Civil. Puisque le droit français et tchèque de le domaine en question sont différents, la définition légale jouait, dans certain cas, un rôle essentiel. D'après moi, l'absence d'un équivalent est assez fréquent dans le domaine juridique et le traducteur doit orienter son choix suivant ses connaissances des deux systèmes juridiques.

A mon avis, la question de la traduction des textes juridiques devient de plus en plus importante à notre époque. Le traducteur ne peut pas compter seulement sur les dictionnaires et il doit bien réfléchir avant choisir les équivalents adéquats. Cette pondération est nécessaire car même une erreur minime peut avoir pour conséquence le changement du contenu sémantique du texte traduit.

SEZNAM ODBORNÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ

PRÁVNÍ PŘEDPISY

- Nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb.
- Občanský zákoník, zákon č. 40/1964 Sb.
- Code Civil – občanský zákoník
- Code de Commerce –obchodní zákoník
- Code de l'expropriation pour cause d'utilité publique – zákoník o vyvlastnění ve veřejném zájmu

MONOGRAFIE

- CORNU, Gérard. *Linguistique juridique*. Vyd. 3. Paris: Monchrestien, 2005. ISBN 2-7076-1425-4.
- ČECHOVÁ, Marie a kolektiv. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4
- CHAMOULAUD-TRAPIERS, Annie. *Droit des biens*. Rosny-sous-Bois: Bréal éd, 2003. ISBN 27-495-0166-0.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C.H.Beck, 1995. 247 s. ISBN 80-7079-028-1
- KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překlada*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. 215 s. ISBN 80-244-0143-6.
- KOŘENSKÝ, Jan; CVRČEK, František; NOVÁK, František. *Juristická a lingvistická analýza právních textů*. Praha: Academia, 1999. 174 s. ISBN 80-200-0730-X.
- MASLOWSKI, Solange. *La terminologie juridique européenne: un instrument précis, mouvant et parfois trompeur. Evropská terminologie v oblasti ekonomie a práva: (se zaměřením na francouzštinu) : odborné kolokvium*. Praha: Oeconomica, 2011, 200 s. ISBN 9788024518435

- PETRŮ, Ivo. *Metody jazykového výkladu evropského práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011, 132 s. Prameny a nové proudy právní vědy, no. 50. ISBN 978-808-7146-491, s. 19-30
- PETRŮ, Ivo. Několik poznámek k překladu francouzského právního textu. In VALCEROVÁ, Anna. *Vztahy a súvislosti v odbornom preklade*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta, 2007. ISBN 978-80-8068-580-5
- RADIMSKÝ, Jan. *Dans quelle mesure est-il possible de traduire un terme juridique?* In: *Etudes romanes de Brno*, Sborník prací FF MU, L 25. Brno, 2004, ISBN 80-210-3431-9, ISSN 0231-7532.
- TIONOVÁ, Alena. *Francouzština pro pokročilé*. Praha: LEDA, 2002. 526 s. ISBN 80-85927-80-2
- TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Vyd. 2. Praha – Linde, 2003. 143 s. ISBN 80-7201-427-7.

SLOVNÍKY

- FRANCOUZSKO-ČESKÝ, ČESKO-FRANCOUZSKÝ SLOVNÍK. 2. dopl. vyd. Ilustrace Antonín Šplíchal. Olomouc: Fin Publishing, 2004, 1471 s., [14] s. obr. příl. (barevné). ISBN 80-860-0243-8
- LARIŠOVÁ, Markéta. *Francouzsko-český česko-francouzský právní slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 308 s. ISBN 978-80-7380-111-3.
- LINGEA VELKÝ SLOVNÍK, kolektiv autorů, Vyd.1. Brno: Lingea s.r.o., 2007, ISBN 978-80-87062-05-0.
- MATHIEU-ROSAY, Jean. *Dictionnaire étymologique Marabout*. [Rééd.]. Allier, Belgique: Nouvelles éditions Marabout, 1985. ISBN 25-010-0664-X.
- VLASÁK, Václav. *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník*. 1. vyd. Voznice: LEDA, 2002, 1360 s. ISBN 80-859-2797-7

INTERNETOVÉ ZDROJE

- <http://www.legifrance.gouv.fr> - Oficiální databáze právních předpisů Francie
- <http://www.dictionnaire-juridique.com/index.php> - Francouzský právní slovník
- <http://obcanskyzakonik.justice.cz/> - Oficiální portál Ministerstva spravedlnosti ČR
- <http://business.center.cz/>
- <http://www.larousse.fr/>
- <http://dictionnaire.reverso.net/>
- <http://www.prefecturedepolice.interieur.gouv.fr/>
- <http://ingre.fr/>
- Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze), staženo dne 22. 1. 2011, dostupná z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/texty-zakonu/>

PŘÍLOHY:

Seznam příloh:

Příloha A: Definice vybraných termínů z oblasti vlastnického práva dle NOZ

Příloha B: Definice francouzských právních termínů

PŘÍLOHA A: Definice vybraných termínů z oblasti vlastnického práva dle NOZ

- **Rozhrada** představuje ploty, zdi, meze, strouhy a jiné podobné přirozené nebo umělé rozhrady nacházející se mezi sousedními pozemky.
- **Nezbytná cesta** je cesta vedoucí přes sousední pozemek, umožňující tak vstup na pozemek vlastníka vedlejší nemovité věci
- **Vyvlastnění** je odnětí nebo omezení vlastnického práva ve stavu nouze nebo ve veřejném zájmu
- **Přivlastnění** představuje jeden ze způsobů nabytí vlastnického práva k věcem opuštěným a zvířatům bez pána
- **Nález** je nalezená věc, které není považována za opuštěnou a musí být vrácena vlastníkovi
- **Skrytá věc** představuje věc zazděnou, zakopanou, nebo jinak skrytou.
- **Přirozený přírůstek** představuje přirozené plody nemovitých věcí, naplaveninu, strž a plody vydané zvířetem, které patří vlastníkovi těchto věcí.
- **Naplavenina** je naplavená zemina, vodní koryto nebo ostrov, který byl od pozemku oddělen vodním tokem.

- **Vydržení** představuje nabytí vlastnického práva k věcem movitým i nemovitým výkonem oprávněné držby po určitou dobu
- **Přestavek** je nepatrná část stavby přesahující na sousední pozemek.

PŘÍLOHA B: Definice francouzských právních ekvivalentů

- *La clôture* est toute enceinte qui ferme l'accès d'un terrain (mur, haie, palissade etc.)
- *Le passage* est lieu ou l'endroit par où l'on passe.
- *L'expropriation* présente une procédure administrative obligeant le propriétaire d'un bien à abandonner celui-ci à l'Administration moyennant une indemnité.
- *L'appropriation* est le fait de rendre propre, fait de s'approprier, de prendre possession de quelque chose.
- *L'objet trouvé* est un objet égaré par son propriétaire, qui a été recueilli par une autre personne.
- *Le trésor* est toute chose cachée ou enfouie sur laquelle personne ne peut justifier sa propriété, et qui est découverte par le pur effet du hasard.
- *L'accession* présente les fruits naturels ou industriels de la terre, Les fruits civils, Le croît des animaux, appartiennent au propriétaire.
- *L'alluvion* est l'agrandissement de terrain par alluvionnement.
- *La prescription acquisitive* est un moyen d'acquérir un bien ou un droit par l'effet de la possession.
- *L'empiètement* est une construction qui empiète légèrement sur un fonds voisin appartenant à une personne que le propriétaire du terrain sur lequel la construction a été principalement réalisée.